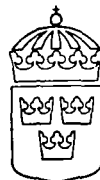

Regeringens proposition

1988/89:112

med förslag till ny lag om ersättning till
smittbärare

Prop.
1988/89:112

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 23 februari 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Sven Hulterström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 1956 års lag om ersättning åt smittbärare fr. o. m. den 1 juli 1989 ersätts av en ny lag om ersättning till smittbärare. I lagförslaget slopas den nuvarande uppdelningen mellan tillfälliga och kroniska smittbärare. För båda kategorierna skall ersättning beräknas efter inkomstbortfallsprincipen. Ersättning för inkomstbortfall utges i form av smittbärappenning, som skall kunna utges som hel eller halv förmån. Dessutom skall skälig resekostnadsersättning kunna utges. Samtliga ärenden om ersättning skall handläggas av de allmänna försäkringskassorna.

Vidare föreslås i propositionen vissa följdändringar i annan lagstiftning, bl. a. i studiestödslagen (1973:349) och lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.

1 Förslag till

Lag om ersättning till smittbärare

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller föreskrifter om ersättning av allmänna medel till smittbärare.

Med en smittbärare förstås i lagen

1. den som har eller kan antas ha en smittsam sjukdom utan att ha förlorat sin arbetsförmåga till följd av sjukdomen,
2. den som för eller kan antas föra smitta utan att vara sjuk i en smittsam sjukdom.

2 § Ersättning utges i form av smittbärappenning och resekostnadsersättning.

Frågor om ersättning handhas av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Smittbärappenning

3 § En smittbärare har rätt till smittbärappenning, om han måste avstå från förvärvsarbete på grund av

1. beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag, eller
2. läkarundersökning eller hälsokontroll som smittbäraren genomgår utan att beslut enligt 1 har fattats men som syftar till att klarlägga om han är smittad av en samhällsfarlig sjukdom eller har en sjukdom, en smitta, ett sår eller en annan skada som kan göra livsmedel som han hanterar otjänligt till människoföda.

4 § Smittbärappenning utges med ett belopp som motsvarar smittbärens sjukpenning och sjukpenningtillägg enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Om smittbäraren inte är sjukpenningförsäkrad enligt lagen om allmän försäkring och inte heller skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden, bestäms smittbärappenningen till det belopp sjukpenningen skulle ha utgjort om den hade beräknats enligt föreskrifterna i den lagen. Smittbärappenning enligt detta stycke beräknas dock alltid utan hänsyn till föreskrifterna i 3 kap. 10–10 b §§ nämnda lag. Som inkomst av anställning får i fall som avses nu räknas även ersättning för eget arbete från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller som är en utländsk juridisk person, när arbetet har utförts i arbetsgivarens verksamhet utomlands.

5 § Hel smittbärappenning utges till en smittbärare som måste avstå helt från förvärvsarbete. Halv smittbärappenning utges till en smittbärare som arbetar högst hälften av den tid han annars skulle ha arbetat.

6 § Smittbärappenningen skall minska med följande förmåner i den utsträckning förmånerna utges för samma tid:

1. sjukpenning och sjukpenningtillägg enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre lagstiftning,

2. havandeskapspenning och föräldrapenningförmåner enligt lagen om allmän försäkring samt ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård,

3. livränta enligt lagen om arbetsskadeförsäkring eller lagen om statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre författning som smittbäraren får på grund av att han är smittbärare,

4. ersättning enligt utländsk lagstiftning om arbetsskadeförsäkring som smittbäraren får på grund av att han är smittbärare.

7 § Om smittbäraren har inkomst av anställning från en arbetsgivare som avses i 1 kap. 1 § lagen (1976:600) om offentlig anställning för tid som avses i 3 § utges smittbärrpenning endast till den del denna överstiger inkomsten.

8 § Smittbärrpenning får sättas ned eller dras in om smittbäraren inte följer förhållningsregler som har getts med stöd av smittskyddslagen (1988:1472) eller särskilda villkor i samband med ett beslut enligt livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag.

9 § 1 fråga om smittbärrpenning tillämpas även följande föreskrifter i lagen (1962:381) om allmän försäkring, nämligen

2 kap. 11 § första stycket om åtgärder för rehabilitering,

3 kap. 3 § om ersättning när förtidspension utges m. m.,

3 kap. 4 § andra stycket om minskning av ersättning vid sjukhusvård,

3 kap. 6 § om anmälan av inkomstförhållanden m. m.,

3 kap. 10 § tredje stycket om tid som skall jämsättas med tid för förvärvsarbete,

3 kap. 15 § första stycket a)–d) samt andra och tredje styckena om ersättning när värnpliktstjänstgöring fullgörs m. m.,

3 kap. 16 § om arbetsgivarinträde,

3 kap. 17 § om indragning eller nedsättning av ersättning.

Resekostnadsersättning

10 § En smittbärare har rätt till skäligen ersättning för resekostnader i samband med läkarundersökning, hälsokontroll, vård, behandling eller annan motsvarande åtgärd som sker på grund av bestämmelserna i smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag.

Ersättning enligt första stycket utges inte till den del ersättning för resan kan utges enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre lagstiftning.

Ansökan och beslut om ersättning

11 § En ansökan om ersättning skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassa som anges i 12 §.

Till en ansökan om smittbärrpenning som grundas på beslut enligt 3 § 1 skall fogas en kopia av beslutet eller ett intyg med uppgift om beslutets innehåll.

Till en ansökan om smittbärrpenning som grundas på förhållande som anges i 3 § 2 eller en ansökan om resekostnadsersättning skall fogas ett intyg om den företagna åtgärden.

12 § Frågor om förmåner prövas av den allmänna försäkringskassa hos vilken smittbäraren är inskriven eller skulle ha varit inskriven, om han uppfyllt åldersvillkoret i 1 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Är smittbäraren inte inskriven och skulle han inte heller under nämnda förutsättning ha varit inskriven hos allmän försäkringskassa, skall ärendet handläggas av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde beslut enligt 3 § 1 har fattats. I fall som avses i 3 § 2 och i ärende om resekostnadsersättning skall ärendet handläggas av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde läkarundersökningen, hälsokontrollen, vården, behandlingen eller den motsvarande åtgärden har skett.

Den behöriga försäkringskassan får uppdra åt en annan försäkringskassa att handlägga ärendet.

Återbetalningsskyldighet

13 § Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av ersättning, om den som tagit emot ersättning genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra en uppgifts- eller anmälningskyldighet eller på annat sätt har förorsakat att ersättning har utgetts felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har utgetts felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta. Om det finns särskilda skäl, får försäkringskassan medge befrielse helt eller delvis från återbetalningsskyldighet.

Om återbetalningsskyldighet har ålagts någon enligt första stycket, får kassan vid senare utbetalning till denne hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har utgetts för mycket.

Avdrag på en ersättning enligt denna lag får vidare göras om någon av en allmän försäkringskassa har ålagts återbetalningsskyldighet för en ersättning som har utgetts på grund av en annan författning.

Överklagande m. m.

14 § Föreskrifterna i 20 kap. 10–13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av försäkringskassas beslut samt om överklagande av försäkringskassas och försäkringsrätts beslut tillämpas även i ärende om ersättning enligt denna lag. Omprövningen skall i försäkringskassan göras av en socialförsäkringsnämnd, om beslutet gäller en fråga som avses i 8 eller 13 § eller i 3 kap. 17 § eller 20 kap. 3 § lagen om allmän försäkring.

Ett beslut i ett ärende om ersättning enligt denna lag skall gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet eller bestäms av en domstol som har att pröva beslutet.

Övriga bestämmelser om ersättning m. m.

15 § I fråga om ersättning enligt denna lag tillämpas även följande föreskrifter i lagen (1962:381) om allmän försäkring, nämligen

- 18 kap. 2 § om riksförsäkringsverkets tillsyn,
- 20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,
- 20 kap. 3 § om indragning eller nedsättning av ersättning,
- 20 kap. 5 § om preskription,
- 20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse,
- 20 kap. 7 § om skadestånd,
- 20 kap. 8 och 9 §§ om uppgiftsskyldighet,

20 kap. 9 a § om undantag från sekretess,
20 kap. 16 § om verkställighetsföreskrifter.

Prop. 1988/89: 112

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989, då lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare skall upphöra att gälla.
2. Äldre föreskrifter om rätt till ersättning och ersättningens beräkning tillämpas fortfarande på ersättningsfall som inträffat före ikraftträdandet.

Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs att det i studiestödslagen (1973:349)¹ skall införas en ny paragraf, 9 kap. 7 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

7 §

Vad som föreskrivs i denna lag om studiestöd för tid under vilken den studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier skall även gälla för tid under vilken denne är att anse som smittbärare enligt lagen (1989:000) om ersättning till smittbärare och på grund av beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag är helt oförmögen att bedriva sina studier.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1987:303.

Lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Bestämmelserna i 7 kap. 1, 2, 4–5 a, 7–9 och 16–20 §§ och 9 kap. 1–3 §§ studiestödslagen (1973:349) skall tillämpas på särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Bestämmelserna i 7 kap. 1, 2, 4–5 a, 7–9 och 16–20 §§ och 9 kap. 1–3 och 7 §§ studiestödslagen (1973:349) skall tillämpas på särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse 1985:479.

Lag om ändring i lagen (1989:000) om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring i paragrafens lydelse enligt lagen (1989:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § räknas inte tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,	
2. heltidsutbildning som den försäkrade har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst fem månader,	
3. nykterhetsvård på anstalt,	
4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,	
5. vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.	5. vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år,

6. beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag.

Detsamma gäller tid då försäkrad har åtnjutit föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller varit hindrad att arbeta på grund av

1. värnpliktstjänstgöring,
2. arbetsmarknadsutbildning,
3. yrkesinriktad rehabilitering, i den mån sådan tid inte enligt 7 § jämföras med tid under vilken förvärvsarbete har utförts.

¹ Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1988/89:100, bilaga 12, föreslagna lydelsen.

Lag om ändring i lagen (1989:000) om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd i paragrafens lydelse enligt lagen (1989:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § räknas inte tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom,
2. heltidsutbildning som den sökande har avslutat efter fyllda 25 år eller som har föregåtts av sammanhängande förvärvsarbete på heltid i minst fem månader,

3. nykterhetsvård på anstalt,
4. frihetsberövande på kriminalvårdens område,
5. vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.

5. vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år,

6. beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda lag.

Detsamma gäller tid då sökanden har åtnjutit föräldrapenningförmån enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller varit hindrad att arbeta på grund av

1. värnpliktstjänstgöring,
2. arbetsmarknadsutbildning,
3. yrkesinriktad rehabilitering,
i den mån sådan tid inte enligt 7 § jämställs med tid under vilken förvärvsarbete har utförts.

Den tid som inte räknas in i ramtiden får dock inte överstiga två år.

¹ Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1988/89:100, bilaga 12, föreslagna lydelsen.

Lag om ändring i lagen (1988:1468) om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977:480) i paragrafens lydelse enligt lagen (1988:1468) om ändring i nämnda lag samt övergångsbestämmelserna till ändringslagen skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om

1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,

2. ledighet enligt lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges i anledning av barns födelse eller adoption enligt 4 kap. 3 och 5 §§ samma lag, i den mån frånvaron för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt, icke överstiger 120 dagar eller, för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges enligt 4 kap. 10 och 11 §§ samma lag,

3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning *åt* smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1989:000) om ersättning *till* smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd eller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

5. ledighet på grund av sådan i 27 § värnpliktslagen (1941:967) eller med stöd därav föreskriven tjänstgöring om högst 60 dagar, som ej är beredskapsövning och ej heller direkt ansluter sig till grundutbildning, eller ledighet på grund av motsvarande vapenfri tjänst, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

6. ledighet på grund av att arbetstagaren efter det kalenderår då han fyllt tjugotvå år fullgör tjänstgöring i civilförsvaret på annan tid än då civilförsvarsberedskap råder eller beredskapsövning får anordnas vid försvarsmakten, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 60 dagar,

7. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för grundläggande svenskundervisning för invandrare, eller

8. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

Vid tillämpning av första stycket 1 skall frånvaron under de första 90 dagarna av frånvaroperiod ej i något fall anses bero på arbetsskada. Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit oavbrutet frånvarande från arbetet under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperiod icke rätt till semesterlön.

I frånvaro-period som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

2. Äldre bestämmelser skall gälla i fråga om ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 53 § 1 mom., punkt 14 av anvisningarna till 21 §, punkt 9 av anvisningarna till 24 § samt punkt 9 av anvisningarna till 28 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

53 §

*1 mom.*¹ Skyldighet att erlägga skatt för inkomst åligger så framt ej annat föreskrives i denna lag eller i särskilda bestämmelser, meddelade på grund av överenskommelse eller beslut, varom i 72 och 73 §§ sägs:

a) fysisk person:

för tid, under vilken han varit här i riket bosatt:

för all inkomst, som förvärvats inom eller utom riket; samt

för tid, under vilken han ej varit här i riket bosatt:

för inkomst av här belägen fastighet;

för inkomst av rörelse, som här bedrivits från fast driftställe;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag, i den mån inkomsten uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet här i riket;

för pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del beloppet överstiger 10 000 kronor och för annan ersättning enligt nämnda lag;

för pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för belopp, som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, om försäkringen meddelats i här i riket bedriven försäkringsrörelse;

för ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän;

för ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1989:000) om ersättning till smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän;

för dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd;

för timstudiestöd och inkomstbidrag enligt studiestödslagen (1973:349);

för annan härifrån uppburin, genom verksamhet här i riket förvärvad inkomst av tjänst;

för återfört avdrag för egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, för restituerade, avkortade eller avskrivna egenavgifter i den mån

¹ Senaste lydelse 1986:1113.

avdrag har medgetts för avgifterna samt för avgifter som avses i 46 § 2 mom. första stycket 3 och som satts ned genom ändrad debitering i den mån avdrag har medgetts för avgifterna;

för vinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastighet här i riket eller rörelse som bedrivits från fast driftställe här i riket eller tillbehör till sådan fastighet eller rörelse och av egendom som avses i 35 § 3 a mom. och som innefattar nyttjanderätt till ett hus eller del av ett hus här i riket; samt

för vinst vid icke yrkesmässig avyttring dels av aktier och andelar i sådana svenska företag som avses i punkt 4 a av anvisningarna till 41 §, dels av konvertibla skuldebrev som utgivits av svenska aktiebolag och dels av sådana av svenska aktiebolag utfästa optionsrätter som avses i 35 § 3 mom. första stycket, om överlåtaren vid något tillfälle under de tio kalenderår som närmast föregått det år då avyttringen skedde haft sitt egentliga bo och hemvist här i riket eller stadigvarande vistats här;

b) dödsbo:

för all inkomst som förvärvats inom eller utom riket.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar

till 21 §

14.² Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av jordbruksfastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till jordbruksfastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av jordbruksfastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

14. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av jordbruksfastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till jordbruksfastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av jordbruksfastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1989:000) om ersättning till smittbärare.

till 24 §

9.³ Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skat-

9. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skat-

² Senaste lydelse 1979:1157.

³ Senaste lydelse 1979:1157.

tepliktig intäkt av annan fastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till annan fastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av annan fastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning *åt* smittbärare.

tepliktig intäkt av annan fastighet om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till annan fastighet och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av annan fastighet hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1989:000) om ersättning *till* smittbärare.

till 28 §

9.⁴ Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av rörelse om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till rörelse och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av rörelse hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning *åt* smittbärare.

9. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av rörelse om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till rörelse och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av rörelse hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1989:000) om ersättning *till* smittbärare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering. Äldre bestämmelser skall gälla i fråga om ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning *åt* smittbärare.

⁴ Senaste lydelse 1979:1157.

Lag om ändring i lagen (1988:1530) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) i lydelse enligt lagen (1988:1530) om ändring i nämnda lag¹ samt övergångsbestämmelserna till ändringslagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar till 32 §

12. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring samt ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux), vid vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd som lämnas till arbetslös som startar egen rörelse, ersättning enligt 14 och 15 §§ lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare samt stöd enligt 6 § förordningen (1983:1079) om statsbidrag till verksamheten med ungdomslag, m. m. räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

12. Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1989:000) om ersättning till smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

¹ Förslag till lag om ändring i lagen 1988:1530 läggs fram också i prop. 1988/89:109.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 19 och 20 §§ den 1 januari 1989, och i övrigt den 1 juli 1989 samt tillämpas första gången vid 1990 års taxering. Bestämmelserna om kottar skall dock tillämpas första gången vid 1989 års taxering.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 19 och 20 §§ den 1 januari 1989, och i övrigt den 1 juli 1989 samt tillämpas första gången vid 1990 års taxering. Bestämmelserna om kottar skall dock tillämpas första gången vid 1989 års taxering.

2. Äldre bestämmelser skall gälla i fråga om ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

Lag om ändring i lagen (1984:947) om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1984:947) om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Som skattepliktig intäkt för forskaren tas upp 70 procent av sådan lön av anställningen eller uppdraget för vilken han är skattskyldig i Sverige.

Med lön likställs sjukpenning och *föräldrapenning* enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd samt ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning *åt* smittbärare ävensom till intäkt av tjänst enligt 32 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) hänförlig ersättning, som i annan form än livränta har utgått på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring, tagen i samband med tjänsten, allt under förutsättning att ersättningen helt eller till huvudsaklig del grundar sig på anställningen eller uppdraget.

Med lön likställs sjukpenning och *föräldrapenningförmån* enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd samt ersättning enligt lagen (1989:000) om ersättning *till* smittbärare ävensom till intäkt av tjänst enligt 32 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) hänförlig ersättning, som i annan form än livränta har utgått på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring, tagen i samband med tjänsten, allt under förutsättning att ersättningen helt eller till huvudsaklig del grundar sig på anställningen eller uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989 och tillämpas första gången vid 1990 års taxering. Äldre bestämmelser skall gälla i fråga om ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 februari 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Löow, Persson

Föredragande: statsrådet Hultström

Proposition med förslag till ny lag om ersättning till smittbärare

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande förordnade dåvarande statsrådet Karin Ahrland den 24 mars 1982 förutvarande statsrådet Elisabet Holm att som särskild utredare se över smittskydds-författningarna. Den särskilda utredaren överlämnade i augusti 1985 betänkandet (SOU 1985:37) Om smittskydd. Betänkandet har remissbehandlats. De delar av betänkandet som behandlar frågan om en ny smittskyddslag har lagts till grund för beslut av riksdagen i detta avseende (prop. 1988/89:5, SoU9, rskr. 54). Den del av betänkandet som gäller smittbärarersättningen tas upp till behandling i detta ärende.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels utredarens sammanfattning av betänkandet i fråga om ersättning till smittbärare som *bilaga 1*, dels utredarens lagförslag i ämnet som *bilaga 2* och dels en förteckning över de instanser som har yttrat sig över betänkandet jämte en sammanställning av deras yttranden i fråga om smittbärarersättning som *bilaga 3*.

2 Allmän motivering till en ny lag om ersättning till smittbärare

2.1 Tidigare och gällande rättsliga reglering

Frågan om ersättning åt dem som försakas förluster till följd av ingripanden i hälsovårdens intresse har sedan lång tid tillbaka ägnats uppmärksamhet. Vid epidemilagens tillkomst år 1919 infördes i lagen regler om att det allmänna skulle svara för kostnader avseende läkarundersökning, sjukhusvård, smittrening o. d. samt för viss ersättning till den enskilde, nämligen för kläder och annan personlig egendom som förstördes i smittreningens syfte. Vidare övervägdes frågan om ersättning åt dem som med stöd av lagen ålades inskränkningar i sin rörelsefrihet utan att de var sjuka, s. k.

bacillbärare. I det kommittébetänkande som låg till grund för lagen framhölls därvid, att sådana åtgärder företogs uteslutande i det allmännas intresse för att hindra spridning av smittsamma sjukdomar, samt att det med hänsyn därtill inte var mer än "rättvist och billigt" att det allmänna svarade för den förlust av arbetsinkomst som förorsakades av ingripandena. Denna ståndpunkt fick emellertid inte något gehör hos statsmakterna; man ställde sig tveksam bl. a. därför att en sådan ersättningsprincip ansågs vara ägnad att framkalla missbruk. Som skäl mot ersättning åberopades även att en regel om ersättning åt en person som isolerats på grund av smittfara skulle te sig föga rättvis, då en person som isolerats på grund av en smittsam sjukdom inte hade rätt till ersättning. När det gällde kroniska bacillbärare infördes dock en möjlighet till ersättning i sådana fall, då särskilda omständigheter talade för att en person som underkastats inskränkning i sitt näringsfång fick ersättning av det allmänna. Några generella regler om ersättning infördes emellertid inte utan ersättningsfrågan skulle prövas från fall till fall.

Redan vid denna tid ställde sig statsmakterna sålunda inte i princip avvisande till tanken att det allmänna utgav ersättning för förluster som förorsakades av myndighets ingripanden. Ett steg mot en vidgad ersättning av allmänna medel togs vid 1936 års riksdag, då man införde möjligheten att av statsmedel utge ersättning åt personer som isolerats såsom bacillbärare utan att de likväl var att anse som kroniska bacillbärare. Möjligheten att lämna ersättning begränsades dock till att avse personer i mycket knappa omständigheter; omständigheterna skulle vara ömmande.

I samband med tillkomsten av 1947 års lag om allmän sjukförsäkring och senare i anslutning till ändring i denna lag föreslogs från skilda håll, att den som avstängdes från sitt arbete därför att han misstänktes föra smitta skulle få ersättning enligt sjukförsäkringslagen som om han var sjuk. Dessa förslag föranledde emellertid, liksom en i ämnet vid 1952 års riksdag väckt motion, ingen åtgärd, eftersom det ansågs att frågan om ersättning i berörda fall borde regleras i annat sammanhang.

Då 1953 års paratyfusedemi utbröt aktualiserades på nytt frågan om ersättning av allmänna medel men nu inte endast till bacillbärare utan även till andra enskilda och till företag, som led förluster på grund av epidemin. Denna fick en för svenska förhållanden betydande omfattning, och ett mycket stort antal personer och företag drabbades av förlust av arbetsinkomst, rörelseförlust, m. m. till följd av hälsovårdsmyndigheternas ingripanden. Med anledning härav utarbetades ett förslag angående ersättning av statsmedel till dem som åsamkats sådana förluster i samband med epidemin. Frågan underställdes riksdagen genom proposition 1953:240. Därvid betonades, att det var de mycket speciella omständigheterna vid den ifrågavarande epidemin, som borde leda till att ersättning utgavs, och att bestämmelserna därför inte fick tillmätas prejudicerande betydelse. Riksdagen biföll i huvudsak propositionen, men i det av riksdagen därvid biträdda utskottsutlåtandet framhölls önskvärdheten av att generella regler infördes på förevarande område.

I propositionen 1956:126 med förslag till gällande lag om ersättning åt smittbärare konstaterades (s. 25) att sedan den obligatoriska sjukförsäk-

ringen hade genomförts det tidigare åberopade rättviseargumentet mot ersättning åt smittbärare hade försvunnit. Det tedde sig i den nya situationen i stället inkonsekvent att det inte förelåg rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst vid isolering på grund av smittfara. Ingridandena mot smittbärare skedde i det allmännas intresse och såväl preventiva skäl som skälighetsaspekter talade för att ersättning skulle utges.

Enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare utges ersättning av allmänna medel till smittbärare som på grund av en myndighets ingripande underkastats observation eller isolering eller på annat sätt inskränkning i sitt arbete för att förebygga smittspridning. Ingridandet skall ha skett med stöd av smittskydds författningarna om allmänfarliga sjukdomar eller livsmedelsförfattningarna. Med smittbärare avses den som utan att ha förlorat sin arbetsförmåga lider av smittsam sjukdom eller på annat sätt är smittförande samt den som kan misstänkas föra smitta. Från lagens tillämpningsområde utesluts således bl. a. den som har blivit arbetsoförmögen på grund av en allmänfarlig sjukdom. Denne har i stället rätt till sjukpenning, om förutsättningarna härför i övrigt är uppfyllda. Smittbärare indelas i tillfälliga och kroniska beroende på om ingripandet varar högst 90 dagar i följd eller mer.

En *tillfällig smittbärare* har rätt till ersättning för dels inkomstbortfall som han åsamkas, dels nödvändiga resekostnader.

För inkomstbortfall utges till den som är sjukpenningförsäkrad enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) – dvs. är inskriven hos allmän försäkringskassa och har en sjukpenninggrundande inkomst på minst 6 000 kr. – ersättning med ett belopp som svarar mot sjukpenningen och det sjukpenningtillägg som kan förekomma på grund av den frivilliga sjukpenningförsäkringen. I fråga om den som inte har rätt till sjukpenning, i huvudsak utlänningar och de som inte har en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till minst det belopp som nämnts, utges ersättning med belopp motsvarande grundsjukpenningen, för närvarande 15 kr. per dag. För den som är under 16 år utges emellertid ersättning endast om vederbörande kan visa att han genom ingripandet går miste om arbetsinkomst.

Ersättningen för inkomstbortfall skall i samband med sjukhusvistelse minskas med ett s. k. sjukhusvårdsavdrag på samma sätt som gäller för den som erhåller sjukpenning eller föräldrapenning enligt AFL. Från ersättningen skall vidare avräknas vissa andra ersättningar, bl. a. sjukpenning enligt AFL eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

Den som under tiden för ingripandet är tillförsäkrad lön av allmänna medel har rätt till ersättning för inkomstbortfall endast om den ersättningen överstiger lönen. Ersättning utges i så fall med det överskjutande beloppet.

Som tidigare nämnts kan ersättning till en tillfällig smittbärare också utges för resekostnader som varit nödvändiga till följd av ingripandet. Lagen anger inte efter vilka grunder beräkningen av ersättningen skall ske. Ersättningen får därför beräknas efter en skälighetsbedömning från fall till fall.

Försäkringskassan beslutar i ärenden om ersättning till de tillfälliga

smittbärarna. Till en ansökan om ersättning, som skall göras skriftligen och inom två år från den dag som ersättningen avser, skall fogas bevis om ingripandet.

En *kronisk smittbärare* har rätt till ersättning för inkomstbortfall eller annan förlust med ett belopp som efter en prövning i varje enskilt fall framstår som skäligt med hänsyn till behovet av ersättning, förlustens storlek och omständigheterna i övrigt. Länsstyrelsen fattar beslut i ärenden om ersättning till de kroniska smittbärarna. Till en ansökan om ersättning, som skall vara skriftlig, skall fogas beslut om ingripandet och en utredning av den förlust som sökanden har haft.

Eftersom ärendena om smittbärarersättning handläggs och beslutas av två olika myndigheter gäller skilda regler för omprövning och överklagande av beslut beroende på om en försäkringskassa eller en länsstyrelse har fattat beslutet. Försäkringskassans beslut överklagas till försäkringsrätt medan länsstyrelsens beslut överklagas till kammarrätt. Nämnda domstolars beslut kan i sin tur överklagas till försäkringsöverdomstolen resp. regeringsrätten.

2.2 Omfattningen och administrationen av ersättning till smittbärare

Som tidigare nämnts finansieras ersättningar enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare av allmänna medel. Medel utges från femte huvudtitelns anslag E 14. Epidemiberedskap m. m. som disponeras av bl. a. socialstyrelsen, riksförsäkringsverket och statens bakteriologiska laboratorium (SBL).

Ersättningen åt smittbärarna utgör inte någon stor post i statsbudgeten. Den sammanlagda ersättningen var under budgetåret 1987/88 ca 8 milj. kr.

Därav tar de *kroniska smittbärarna* i anspråk endast en marginell andel. Kostnaderna för dessa var under det redovisade budgetåret ca 560 000 kr. Länsstyrelserna handlägger ärenden som rör de kroniska smittbärarna. Ersättningen för inkomstbortfall beräknas i praktiken efter samma grunder som gäller för de tillfälliga smittbärarna.

Den årliga ersättningen åt de *tillfälliga smittbärarna* är större. Från riksförsäkringsverket har inhämtats följande uppgifter. De två senast avslutade budgetåren, dvs. 1986/87 och 1987/88, har ersättningar utgetts med ca 6 700 000 kr. resp. ca 7 400 000 kr. Försäkringskassorna handlägger för närvarande ca 1 200 ärenden per år om ersättning till tillfälliga smittbärare. Antalet aktuella ärenden per vecka är i genomsnitt mellan 250 och 300.

När det gäller arbetsredovisningen hos försäkringskassorna görs inte någon särredovisning av smittbärarersättningen. Antal årsarbetare för handläggning av ärenden om smittbärarersättning kan därför inte anges.

Den nya smittskyddslagen (1988:1472) träder i kraft den 1 juli 1989. De förändringar som den nya smittskyddslagen medför har betydelse även för lagstiftningen om ersättning till smittbärare. Begreppet allmänfarliga sjukdomar försvinner och ersätts av en indelning av de smittsamma sjukdomarna i *samhällsfarliga sjukdomar* och *övriga smittsamma sjukdomar*. Det är regleringen av de samhällsfarliga sjukdomarna i den nya smittskyddslagen som får betydelse för ersättningen till smittbärarna. Den som har anledning att anta att han har smittats av en samhällsfarlig sjukdom är skyldig att utan dröjsmål söka läkare. Smittskyddsläkaren kan besluta om tvångsundersökning av den som inte fullgör sin skyldighet i detta avseende. För att förhindra smittspridning får förhållningsregler meddelas den undersökte av den behandlande läkaren eller av smittskyddsläkaren. Sådana regler kan avse bl. a. isolering i hemmet, arbete och skolgång samt livsföring i övrigt. Även tillfälligt omhändertagande och tvångsisolering på sjukhus kan förekomma.

Under den tid av mer än trettio år som lagen om ersättning åt smittbärare har varit i kraft har sjukförsäkringen förändrats avsevärt. Vid tiden för lagens tillkomst gällde sjukförsäkringslagen från år 1947. Försäkringen bestod av dels en grundsjukpenning, dels en tilläggssjukpenning som var obligatorisk för alla över en viss inkomstnivå. Allt efter inkomsten var de försäkrade inplacerade i olika sjukpenningklasser. Under de 90 första dagarna av en sjukperiod utgavs tilläggssjukpenning med ett visst belopp beroende på inkomstens storlek. Efter 90 dagars sjukdom minskades tilläggssjukpenningen med nästan hälften i alla sjukpenningklasser utom i de lägsta. Denna gräns vid 90 dagar anfördes som ett av skälen för att i lagen om ersättning åt smittbärare ha en gräns vid 90 dagar som skilde de tillfälliga smittbärarna från de kroniska smittbärarna. Systemet med sjukpenningklasser togs bort år 1974 i AFL. Det ersattes då av ordningen med en sjukpenninggrundande inkomst och en sjukpenning som skulle motsvara 90 % av denna inkomst per dag. Sjukpenningen avsåg att kompensera bortfallet av förvärvsinkomst oavsett sjukperiodens längd.

Fram till den 1 juli 1988 gällde att den som var under 16 år inte kunde få sjukpenning. Sjukpenning kan nu utges till ungdomar som förvärvsarbetar även om de är under 16 år.

Den nya smittskyddslagen och utvecklingen inom sjukförsäkringen motiverar att lagen om ersättning åt smittbärare ersätts med en ny lag. Även redaktionella skäl talar för en ny lag på detta område. Såsom kommer att framgå i det följande anser jag emellertid att grundprinciper i den nuvarande lagen bör behållas.

Mitt förslag: Ersättning till smittbärarna skall även fortsättningsvis utges av allmänna medel. Föreskrifterna om ersättning skall som tidigare finnas i en särslagstiftning.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har haft några synpunkter på om ersättningen till smittbärarna skall utges av allmänna medel eller från sjukförsäkringen enligt AFL eller på annat sätt. Utredarens förslag att föreskrifterna även fortsättningsvis skall tas in i en särslagstiftning har emellertid, med ett undantag, godtagits av de instanser som har yttrat sig i frågan; Försäkringskassaförbundet och Stockholms läns allmänna försäkringskassa med den reservationen att det på sikt bör ske en fullständig samordning av socialförsäkring och andra kontantstöd, där personer som är förhindrade att förvärvsarbeta i princip kompenseras efter ett likartat system oavsett vad som orsakar inkomstbortfallet. Östergötlands läns landsting förespråkar till skillnad från övriga remissinstanser att föreskrifterna om ersättning till smittbärare tas in i AFL. Enligt landstinget skulle en sådan samordning ha den fördelen att förändringar i sjukpenningförsäkringen automatiskt skulle få genomslag även beträffande ersättningen till smittbärarna.

Skälen för mitt förslag: Sjukförsäkringen enligt AFL – som är den socialförsäkringsförmån som är av störst intresse i detta sammanhang – finansieras till 85 % genom socialavgifter från arbetsgivare och egenföretagare och till 15 % genom statsbidrag. Den allmänna försäkringen och ersättningen till smittbärarna riktar sig till delvis skilda personkretsar. AFL gäller svenska medborgare och dem som, utan att vara svenska medborgare, är bosatta i landet. Ersättning åt smittbärare kan enligt nuvarande lag utges till såväl svenska som utländska medborgare, oavsett om de är bosatta i Sverige eller är här på ett tillfälligt besök. Jag avser inte att föreslå några förändringar i det avseendet. Enligt min mening bör ersättning till smittbärare även fortsättningsvis utges av allmänna medel.

Med denna lösning beträffande finansieringen är det inte lämpligt att föreskrifterna om ersättning till smittbärare tas in i AFL. Föreskrifterna bör – som jag tidigare framhållit – i stället ges i en fristående lag. Så långt det är möjligt bör dock reglerna samordnas med föreskrifterna om sjukpenningförsäkringen i AFL. En lämplig lagteknisk lösning härvidlag är att den nya lagen om ersättning till smittbärare hänvisar till tillämpliga föreskrifter i AFL. Sammanfattningsvis anser jag alltså att ersättningen till smittbärarna även fortsättningsvis skall utges av allmänna medel och att lagregleringen liksom hittills skall ske genom föreskrifter som tas in i en särslagstiftning.

Mitt förslag: Uppdelningen mellan tillfälliga och kroniska smittbärare upphör. Samma föreskrifter om ersättning skall tillämpas oavsett ingripandets längd. Försäkringskassorna skall handlägga samtliga ärenden om ersättning till smittbärare.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i frågan har tillstyrkt förslaget.

Skälen för mitt förslag: I gällande lag görs en åtskillnad mellan smittbärare som har varit föremål för ingripande under högst 90 dagar i följd (tillfälliga smittbärare) och smittbärare där ingripandet har pågått under längre tid (kroniska smittbärare). Som jag tidigare redogjort för (avsnitt 2.1) gäller skilda regler för dessa kategorier såväl vad gäller rätten till och beräkandet av ersättning som handläggningen av ärendena.

Beträffande uppdelningen av smittbärarna i de två kategorierna uttalade föredragande departementschefen i förarbetena till gällande lag (anförd prop. s. 50 ff) att det fanns personer som hela livet, eller i varje fall under en mycket lång tid, var smittförande, s. k. kroniska bacillbärare. Det hade visat sig att det i regel var äldre personer som blev kroniskt smittförande. Många av dessa hade kanske redan på grund av åldern fått sin arbetsförmåga nedsatt, då ingripandet mot dem som bacillbärare vidtogs. Andra förlorade måhända under tiden för ingripandet efter hand sin arbetsförmåga. I vissa fall fanns det möjlighet att genom ett operativt ingrepp häva det smittförande tillståndet. I andra fall var det tänkbart att vederbörande — eventuellt efter omskolning — kunde övergå till en annan sysselsättning, så att ingripandet kunde upphöra eller begränsas. Departementschefen ansåg mot bakgrund av dessa förhållanden att det inte var lämpligt att försöka åstadkomma en generell reglering av ersättningsfrågorna även för dessa bacillbärare. Ersättning åt de kroniska smittbärarna kunde svårigen beräknas direkt på ett visst inkomstbortfall utan hänsyn borde tas även till andra omständigheter.

Den skiljelinje vid 90 dagar som drogs mellan de tillfälliga och de kroniska smittbärarna valdes delvis med hänsyn till att det helt övervägande flertalet icke-kroniska bacillbärare upphörde att vara smittförande inom de första 90 dagarna. Ett annat skäl var att — som jag tidigare redogjort för (avsnitt 2.3) — den tilläggssjukpenning som utgavs enligt 1947 års sjukförsäkringslag nästan halverades efter 90 dagars sjukdom.

Enligt gällande ordning handlägger försäkringskassorna ärenden om ersättning till de tillfälliga smittbärarna medan länsstyrelserna fattar beslut om ersättning till de kroniska smittbärarna. Denna ordning beror på skillnaderna i ersättningsreglerna för de olika kategorierna. Som jag förut nämnt (avsnitt 2.1) skall ersättning till en kronisk smittbärare utges med ett belopp som efter en prövning i varje enskilt fall framstår som skäligt med hänsyn till behovet av ersättning, förlustens storlek och omständigheterna i övrigt. I förarbetena till nuvarande lag uttalade departementschefen (anförd prop. s. 50) att det inte kunde komma i fråga att på kassornas

personal lägga en prövning från fall till fall av inkomstförlustens storlek, vilket förutsatte en uppskattande och bevisvärderande verksamhet.

De motiv som tidigare åberopats för en uppdelning mellan de tillfälliga och de kroniska smittbärarna har numera inte samma tyngd. Av en undersökning som utredaren företog framkom att länsstyrelserna till de kroniska smittbärarna som regel betalar ut ersättning beräknad efter samma grunder som gäller för de tillfälliga smittbärarna, dvs. i princip utges ersättning med ett belopp som motsvarar vederbörandes sjukpenning. Vidare har erfarenheterna visat att det numera ofta är unga människor som blir kroniska smittbärare. En smittbärare kan också nästan alltid återvända till sin tidigare arbetsplats. Den nuvarande gränsen vid 90 dagar mellan de tillfälliga och de kroniska smittbärarna har inte heller längre någon anknytning till sjukpenningförsäkringens ersättningsnivåer.

Mot bakgrund av vad som framkommit anser jag – i likhet med utredaren – att det inte längre finns skäl att från ersättningssynpunkt göra skillnad mellan de tillfälliga och kroniska smittbärarna. Ersättningen bör därför beräknas på samma sätt oavsett ingripandets längd.

Det helt övervägande antalet ärenden enligt den nuvarande lagen gäller ersättning till de tillfälliga smittbärarna. Försäkringskassorna har alltså störst erfarenhet av lagstiftningen. Genom att särregleringen för de kroniska smittbärarna föreslås avskaffad blir hela lagstiftningen – fränsett finansieringen – konstruerad som bestämmelser om en socialförsäkringsförmån. Detta innebär att försäkringskassorna bör handlägga samtliga ärenden om ersättning till smittbärare.

2.6 Lagstiftningens tillämpningsområde

Mitt förslag: Lagstiftningen skall tillämpas på smittbärare. Med en smittbärare skall som hittills förstås

1. den som har eller kan antas ha en smittsam sjukdom utan att ha förlorat sin arbetsförmåga, och
2. den som för eller kan antas föra smitta utan att ha fått den smittsamma sjukdomen.

Ersättning skall kunna utges i form av smittbärarpenning och resekostnadsersättning.

Utredarens förslag: Utredaren har i fråga om definitionen av smittbärare föreslagit att den nuvarande lagens uttrycksätt "utan att på grund därav hava förlorat sin arbetsförmåga" byts ut mot "vars arbetsförmåga inte är nedsatt till följd av sjukdomen". I övrigt överensstämmer utredarens förslag med mitt.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan är positiva till förslaget. Försäkringsrätten för Södra Sverige och kammarrätten i Göteborg är emellertid beträffande definitionen av smittbärare kritiska till att utredaren använt sig av uttrycksättet "vars arbetsförmåga inte är nedsatt till följd av sjukdomen". Försäkringsrätten framhåller att sjukpenning enligt 3 kap. 7 § AFL förutsätter att arbetsförmågan är nedsatt

med minst hälften. Den situationen kan uppstå, att en person som är berättigad till halv sjukpenning på grund av den smittsamma sjukdomen eller en annan sjukdom samtidigt kan vara berättigad till ersättning som smittbärare. Begreppet smittbärare i 1 § andra stycket i lagförslaget bör därför definieras på samma sätt som i nuvarande lag.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande lag avses med smittbärare den som utan att ha förlorat sin arbetsförmåga lider av en smittsam sjukdom eller på annat sätt är smittförande samt den som kan misstänkas föra smitta. Från lagens tillämpningsområde undantas alltså de som på grund av tillståndet har förlorat sin arbetsförmåga. Dessa har i stället rätt till ersättning från sjukpenningförsäkringen enligt AFL eller – i förekommande fall – enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. För den som inte helt förlorat sin arbetsförmåga men vars arbetsförmåga är nedsatt med minst hälften kan såväl sjukpenning som ersättning enligt lagen om ersättning åt smittbärare utges.

I likhet med utredaren anser jag att den nya lagstiftningens tillämpningsområde bör motsvara vad som gäller enligt nuvarande lag. Jag delar emellertid försäkringsrättens och kammarrättens uppfattning att det nuvarande uttrycket "förlorat sin arbetsförmåga" är att föredra vid utformningen av lagtexten.

Såsom fallet är för närvarande skall ersättning till en smittbärare kunna utges dels för inkomstbortfall, dels för resekostnader. Jag finner det ändamålsenligt att ersättningen för inkomstbortfall benämns smittbärrpenning i den nya lagen.

2.7 Förutsättningar för smittbärrpenning

Mitt förslag: Smittbärrpenning skall kunna utges till den som måste avstå från förvärsarbete på grund av

1. beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller anslutande föreskrifter, eller
2. läkarundersökning eller hälsokontroll som företas utan att beslut enligt de nämnda lagstiftningarna har fattats men som syftar till att utröna om han är smittad av en samhällsfarlig sjukdom eller har en sjukdom e. d. som kan göra livsmedel som han hanterar otjänligt till människoföda.

Utredarens förslag: Utredaren föreslår att smittbärrpenning skall kunna utges till den som måste avstå från förvärsarbete på grund av beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagen. Utredaren föreslår också att smittbärrpenning i vissa fall skall kunna utges även om smittbärraren inte behöver avstå från förvärsarbete, nämligen när beslutet gäller läkarundersökning eller isolering som sker i hemmet eller på sjukhus. Som en legal förutsättning för att smittbärrpenning skall kunna utges på denna grund uppställs kravet att smittbärraren enligt AFL har en fastställd sjukpenninggrundande inkomst eller har en frivillig sjukpenningförsäkring eller på grund av övergångsbestämmelserna till den s. k. hemmakeförsäkringen

– vilken upphävdes den 1 januari 1986 – fortfarande är sjukpenningförsäkrad för ett belopp på 8 kr. per dag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i frågan är i huvudsak positiva till förslaget. Skaraborgs läns allmänna försäkringskassa har emellertid synpunkter på lagtextens utformning i de fall när smittbärrpenning skall kunna utges utan att vederbörande måste avstå från förvärvsarbete. Enligt kassan kan lagförslaget tolkas så att den som isoleras i hemmet är berättigad till smittbärrersättning även om han har sitt förvärvsarbete där.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare nämnt kan ersättning för inkomstbortfall utges till en tillfällig smittbärrare som på grund av en myndighets ingripande underkastas observation eller isolering eller på annat sätt råkar ut för inskränkningar i sitt arbete. Ingripandet skall ha skett med stöd av 1968 års smittskyddslag eller livsmedelslagen eller därtill anslutande föreskrifter.

Den nya smittskyddslagen innehåller i huvudsak följande föreskrifter av betydelse för bedömningen av i vilka fall ersättning till en smittbärrare bör kunna utges. Den som har anledning att anta att han har smittats av en samhällsfarlig sjukdom är skyldig att söka läkare samt att låta läkaren göra de undersökningar och ta de prov som behövs för att fastställa om han har smittats av en sådan sjukdom. Den som inte utan dröjsmål iakttar denna skyldighet kan genom beslut av smittskyddsläkaren tvångsundersökas. Den läkare som utför undersökningen kan meddela den som undersöks de förhållningsregler som behövs för att hindra smittspridning. Reglerna kan avse bl. a. isolering i hemmet och avstängning från arbete eller skolgång. Om den undersökte begär det, skall smittskyddsläkaren pröva förhållningsreglerna. Smittskyddsläkaren får ändra dessa, även i skärpande riktning. Den som för smitta av en samhällsfarlig sjukdom kan – förutom tvångsundersökning – bli föremål för skilda former av tvångsåtgärder. I detta sammanhang bör nämnas tillfälligt omhändertagande och tvångsisolering; i båda fallen tas smittbärraren in på sjukhus.

I livsmedelslagen föreskrivs att den som har eller kan antas ha en sjukdom, smitta m. m. som kan göra livsmedel otjänligt som människoföda inte får vara sysselsatt i livsmedelshantering. Om vederbörande misstänker att han har en sådan sjukdom eller smitta m. m. är han enligt livsmedelsförordningen (1981:807) skyldig att snarast underrätta den som driver eller förestår verksamheten. Föreståndaren är då skyldig att se till att denne inte sysselsätts i hanteringen. Efter anmodan av bl. a. miljö- och hälsoskyddsnämnden – som är lokal tillsynsmyndighet – är den som sysslar med livsmedelshantering vidare skyldig att genomgå läkarundersökning. Med stöd av livsmedelslagen kan vederbörande slutligen förbjudas att hantera livsmedel. Enligt föreskrifter som livsmedelsverket utfärdat i anslutning till livsmedelslagen gäller vidare att vissa livsmedelsarbetare skall lämna avföringsprov efter vistelse utom Norden mer än fem dagar i följd, för kontroll av att vederbörande inte smittats av salmonella eller shigella.

Enligt utredarens förslag förutsätter rätten till smittbärrpenning att ett

beslut har fattats enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagen. Förslaget ansluter i denna del till nuvarande ordning.

Som jag nyss redogjort för föreskrivs i den nya smittskyddslagen en skyldighet att söka läkare för den som har anledning att anta att han har smittats av en samhällsfarlig sjukdom. Först om vederbörande underlåter att iaktta denna skyldighet kan ett beslut komma att meddelas, nämligen ett beslut om tvångsundersökning. Med den utformning som ersättningsbestämmelserna för närvarande har föreligger inte förutsättningar att utge smittbärrersättning till den som iakttar sin skyldighet och sålunda frivilligt uppsöker läkare.

I fråga om livsmedelslagen finns – som nyss framgått – en skyldighet att i vissa fall lämna avföringsprov. Däremot finns inte någon direkt uttalad skyldighet för den enskilde att själv ta initiativ till en läkarundersökning. Det föreligger dock en skyldighet att underrätta den som driver eller förestår livsmedelsverksamhet om misstanken.

Jag anser mot bakgrund av den redogörelse jag nu lämnat att det finns skäl att komplettera utredarens förslag. Förutom när ett beslut enligt någon av de nämnda lagstiftningarna har meddelats bör smittbärrerpenning kunna utges också när vederbörande självmant genomgår en läkarundersökning eller en hälsokontroll eller lämnar ett prov som syftar till att utröna om han har smittats av en samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen eller har en sjukdom, smitta e. d. som kan göra livsmedel som han hanterar otjänligt till människoföda enligt livsmedelslagen. En sådan rätt överensstämmer också med strävandena att förebygga och minska smittspridningen.

Enligt gällande reglering har en tillfällig smittbärrare rätt till ersättning för dels inkomstbortfall, dels resekostnader. Även om ersättningen för inkomstbortfall i princip avses täcka den förlust som smittbärraren råkat ut för på grund av ingripandet, krävs ingen utredning om och i vilken utsträckning så skett i det enskilda fallet. Endast beträffande den som inte fyllt 16 år uppställs ett sådant krav.

Lagen om ersättning åt smittbärrare bygger i stora delar på reglerna om sjukförsäkringen enligt AFL. Sjukförsäkringssystemet har emellertid successivt förändrats sedan gällande lag om ersättning till smittbärrare trädde i kraft år 1956.

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen omfattar alla personer som är inskrivna hos allmän försäkringskassa. Den som är bosatt i Sverige skall vara inskriven hos försäkringskassan fr. o. m. den månad då han fyller 16 år.

För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en beräknad årlig förvärvsinkomst av minst 6 000 kr. Fram till den 1 juli 1988 gällde som en absolut förutsättning för rätt till sjukpenning att vederbörande var inskriven i försäkringskassan och alltså hade fyllt 16 år. Fr. o. m. nämnda datum kan även den som är under 16 år få sjukpenning om han i övrigt uppfyller kraven för denna förmån. Därutöver krävs att denne själv anmäler sina inkomstförhållanden till försäkringskassan för att en sjukpenninggrundande inkomst skall fastställas för honom.

Den obligatoriska sjuk- och föräldraförsäkringen omfattar även stude-

rande om de är inskrivna hos försäkringskassan. Under studietiden gäller dock särskilda regler för rätten till ersättning. Dessa regler trädde i kraft den 1 januari 1985.

Huvudprincipen är att de studerande får behålla sitt studiestöd i form av studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag för doktorander för all styrkt sjukdom under studietiden. Det innebär att en studerande har sin försörjning tryggad under den tid han normalt skulle ha finansierat sitt uppehälle med någon form av studiestöd, även om han råkar bli sjuk under denna tid.

Om dessa studerande har en sjukpenninggrundande inkomst (SGI) när studierna påbörjas får denna inkomst inte sänkas under studietiden. Detta gäller oavsett utbildningstidens längd.

Sjukpenning eller tillfällig föräldrapenning under studietiden får inte utges på grundval av denna SGI. Den hålls i stället vilande för att åter bli gällande, aktiveras, när studietiden är avslutad eller när ett definitivt studieavbrott görs.

Den studerande kan dock uppbära en särskild studietidssjukpenning vid sjukdom under studietiden. Denna sjukpenning beräknas på grundval av den förvärvsinkomst den studerande kan antas få vid sidan av studierna eller under ferietid, s. k. studietids-SGI. Motsvarande gäller för tillfällig föräldrapenning.

Sedan den 1 juni 1986 kan den vilande SGI:n aktiveras även under sommarferier. För en studerande som blir sjuk eller behöver avstå från förvärvsarbete på grund av barns sjukdom under sommarferierna skall — om han inte uppbär studiestöd under dessa ferier — sjukpenningen och den tillfälliga föräldrapenningen beräknas på grundval av den vilande SGI:n om denna SGI är högre än studietids-SGI:n. Avsikten är att i en särskild proposition till innevarande riksmöte lägga fram förslag om vissa smärre förändringar i dessa regler.

I övrigt gäller att så länge en SGI vilar betalas ingen sjukpenning eller tillfällig föräldrapenning på grundval av den. Systemet med vilande SGI och studietids-SGI omfattar inte föräldrapenning som utges med anledning av ett barns födelse.

Den 1 december 1987 infördes den s. k. timsjukpenningreformen. För den som är anställd och förvärvsarbetar gäller skilda beräkningsgrunder beroende på sjukperiodens längd. För de första 14 dagarna utges tim- eller dagberäknad sjukpenning. Denna utges endast om den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat om han inte hade varit sjuk. Med förvärvsarbete jämföras bl. a. semester. Från den femtonde sjukdagen beräknas sjukpenningen per kalenderdag. Sjukpenning kan då utges även för arbetsfria dagar. För vissa grupper utges kalenderdagsberäknad sjukpenning för hela sjukfallet, alltså även för de första fjorton dagarna. Så är bl. a. fallet för egenföretagare och för den som är arbetslös.

En ny lag om ersättning till smittbärare bör enligt min mening så långt som möjligt ansluta sig till de principer som numera gäller för sjukpenningförsäkringen. För detta talar bl. a. att smittan tidvis kan föranleda en sådan nedsättning av arbetsförmågan som förutsätts för rätt till sjukpenning. Arbetsförmågan kan också vara endast partiellt nedsatt och smittbä-

raren kan därför för samma dag vara berättigad till såväl sjukpenning som smittbärrpenning.

Ett krav på att smittbärraren till följd av ingripandet – i ingripande inkluderar jag i detta sammanhang även en läkarundersökning eller hälsokontroll som vederbörande på eget initiativ genomgår i enlighet med vad som nyss sagts – måste avstå från förvärrsarbete för att vara berättigad till smittbärrpenning motsvarar enligt min mening väl de grundprinciper som gäller för sjukpenningen. Att, som utredaren med vissa begränsningar föreslår, utge smittbärrpenning utan krav på att vederbörande måste avstå från förvärrsarbete när beslutet enligt smittskyddslagen avser läkarundersökning eller isolering skulle enligt min mening föra för långt. Ett sådant system skulle för det första innebära en längre gående ersättningsrätt än den som gäller för sjukpenningen. Som exempel kan nämnas, att en studerande som saknar s. k. studietids-SGI – vilket är fallet för ett stort antal studerande – inte är berättigad till sjukpenning om sjukfallet inträffar under en termin. Enligt utredarens förslag skulle däremot smittbärrpenning kunna utges i ett sådant fall.

Sjukpenningen bygger på inkomstbortfallsprincipen. Som jag tidigare nämnt innebär detta att sjukdom generellt sett anses leda till inkomstförluster även om detta inte behöver gälla i det enskilda fallet. Ett sådant resonemang kan enligt min mening inte utan vidare överföras till en smittbärrare som inte är sjuk. För t. ex. en studerande lär ett sjukdomstillstånd oftast leda till åtminstone ett visst avbräck i studierna. Att en studerande vållas avbräck i sina studier kan naturligtvis tänkas inträffa också när det gäller en studerande som utan att vara sjuk t. ex. isoleras enligt smittskyddslagen under en viss period, bl. a. genom att han inte kan närvara vid ett bestämt tentamenstillfälle. Att generellt anta att en studerande alltid skulle hindras i sina studier genom ett sådant beslut anser jag emellertid inte vara motiverat. Det bör i detta sammanhang uppmärksammas att ingripandena enligt smittskyddslagen – som torde vara av intresse i detta fall – oftast är av kortvarig natur. Den reglering som behövs anser jag i stället bör komma till stånd genom ändring i bl. a. studiestödslagen. Till detta återkommer jag i det följande (avsnitt 3).

Jag anser alltså sammanfattningsvis att det för rätt till smittbärrpenning bör krävas att vederbörande måste avstå från förvärrsarbete till följd av ingripandet.

Mitt förslag: Smittbärappenning utges med ett belopp som motsvarar den sjukpenning och det sjukpenningtillägg som smittbärappenning enligt AFL är berättigad till vid sjukdom.

För den som inte är sjukpenningförsäkrad bestäms smittbärappenningen till det belopp som sjukpenningen skulle ha utgjort om kravet på inskrivning i försäkringskassan hade varit uppfyllt. Härvid skall dock smittbärappenning utges med ett belopp som svarar mot en kalenderdagsberäknad sjukpenning. Till grund för beräkningen av smittbärappenning får vidare som inkomst av anställning räknas även ersättning från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller en utländsk juridisk person, när arbetet har utförts i arbetsgivarens verksamhet utomlands.

Det garantibelopp som enligt nuvarande lag utges till den som helt saknar inkomst eller endast har en obetydlig inkomst slopas.

Smittbärappenning utges i form av hel eller halv förmån.

Utredarens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan har tillstyrkt förslaget. Detta gäller bl. a. riksförsäkringsverket. Några är emellertid kritiska. Sveriges Tandläkarförbund påpekar att det för privattandläkarna tillkommer kostnader som inte täcks av smittbärappenningen. Hit hör bl. a. hyror och löner till personal. Stockholms och Västmanlands läns landsting påpekar att en smittbärappenning som avstängs från arbetet av sin arbetsgivare kan få oreducerad lön medan ett myndighetsbeslut med samma innebörd ger smittbärappenning endast 90 % av lönen i kompensation. Landstingen anser sådana olikheter i kompensationsgrad vara otillfredsställande. Försäkringskassaförbundet och Västmanlands läns allmänna försäkringskassa anser att frågan om att utge 100 % kompensation för inkomstbortfallet borde ha prövats ytterligare. Västerbottens läns allmänna försäkringskassa ifrågasätter om inte smittbärappenning i de fall då ingripandet varar en längre tid borde få en högre ersättning än den utredaren föreslagit.

Försäkringskassaförbundet och Värmlands läns allmänna försäkringskassa är tveksamma till utredarens förslag att förvärvsinkomster från utlandet skall kunna läggas till grund för beräkningen av smittbärappenning. Förbundet och kassan förordar i stället att tillfälliga förvärvsinkomster från Sverige räknas om till en årsinkomst.

Malmö allmänna försäkringskassa anser att den nuvarande lagens garantibelopp bör behållas medan Försäkringskassaförbundet anser att detta bör behållas för säsongs- eller feriearbetarna. Förbundet föreslår i andra hand övergångsregler för dem som vid ikraftträdandet uppbär ersättning med garantibeloppet enligt nuvarande lag. Jämtlands läns landsting föreslår en särskild beräkningsregel för studerande som råkar ut för ett ingripande som förhindrar feriearbete. Enligt landstinget bör smittbärappenning för den tid som anställningsavtalet avser utges med ett belopp som svarar mot

den sjukpenning som vederbörande skulle få om han hela året haft denna inkomst.

Malmö allmänna försäkringskassa anser att smittbärappenning även bör kunna utges i form av en fjärdedels och tre fjärdedels förmån.

Västerbottens läns allmänna försäkringskassa anser att den väntetid som gäller innan en inkomständring får genomslag vid beräkningen av sjukpenning enligt AFL inte bör tillämpas vid beräkning av smittbärappenning.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande lag utges till en tillfällig smittbärare ersättning för inkomstbortfall med – fränsett det sjukpenningtillägg som kan utges på grund av frivillig försäkring enligt AFL – samma belopp som sjukpenningen enligt AFL. Anknytningen till sjukpenningförsäkringen motiverades i förarbetena bl. a. med att försäkringskassornas medverkan krävde enkla regler för bestämmandet av ersättningen.

I likhet med utredaren anser jag att ersättningen för inkomstbortfallet även fortsättningsvis bör motsvara sjukpenningen enligt AFL. Som jag tidigare påpekat får man räkna med att en smittbärare ömsom kan vara berättigad till sjukpenning, ömsom till smittbärappenning. Att mot den bakgrunden ge smittbärappenningen en högre kompensationsgrad än den sjukpenningen medför anser jag från principiella utgångspunkter vara felaktigt. Härtill kommer de administrativa svårigheter som ett sådant ersättningssystem skulle medföra för försäkringskassorna.

Smittbärappenningens anknytning till sjukpenningen förutsätter givetvis att reglerna i AFL om sjukpenninggrundande inkomst får genomslag också vid beräkningen av smittbärappenning. Enligt 3 kap. 5 § andra stycket AFL gäller att en ändring av den försäkrades inkomstförhållanden inte omedelbart leder till en ändring av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI). En viss "väntetid" gäller. Vid den tidpunkt då kommittén lämnade sitt betänkande var denna tid 30 dagar. Den är numera endast 14 dagar. Inom riksförsäkringsverket övervägs frågan om det är möjligt att helt slopa en sådan väntetid. I enlighet med utredaren anser inte heller jag att en särlösning i detta avseende är påkallad för smittbärappenningens del. En sådan särlösning skulle även vålla administrativa problem.

Sveriges Tandläkarförbund har påtalat att smittbärappenningen inte erbjuder någon kompensation för vissa kostnader som är hänförliga till en privatpraktiserande tandläkares praktik. Det gäller t. ex. hyror och löner till personal. En lösning på sådana problem som här tagits upp anser jag emellertid inte lämpligen bör ges inom ramen för en lagstiftning av förevärande slag.

Såsom är fallet enligt nuvarande lag bör i smittbärappenningen ingå även ett belopp som svarar mot det sjukpenningtillägg som vederbörande kan vara försäkrad för på grund av frivillig sjukpenningförsäkring enligt AFL.

Beträffande den som inte är sjukpenningförsäkrad enligt AFL föreskrivs i gällande lag att ersättning för inkomstbortfall skall beräknas på samma sätt som om vederbörande hade varit sjukpenningförsäkrad. För den som är under 16 år uppställs dessutom ett villkor att vederbörande kan visa att han genom ingripandet går miste om arbetsinkomst.

Bestämmelsen tillkom för att lösa ersättningsfrågan för dem som inte var sjukpenningförsäkrade. Hit hörde personer som var under 16 år,

personer som inte var bosatta i landet — alltså främst utlänningar — samt personer som inte hade en inkomst som uppgick till en viss miniminivå. Bestämmelsen innebär numera bl. a. — med det nämnda undantaget för personer under 16 år — att ersättning alltid utges med minst 15 kr. per dag. Undantaget för personer under 16 år motiverades i förarbetena av att det inte ansågs rimligt att i sådant fall utge ersättning utan prövning.

Enligt min mening måste ersättning för inkomstbortfall även fortsättningsvis kunna utges till vissa grupper som inte är sjukpenningförsäkrade enligt AFL. Här bör emellertid inledningsvis uppmärksammas att den som inte fyllt 16 år, och alltså inte är inskriven i svensk försäkringskassa, sedan den 1 juli 1988 har rätt till sjukpenning om han i övrigt uppfyller villkoren för denna förmån och dessutom gör särskild inkomstanmälan till försäkringskassan.

Bortsett från denna kategori faller i stort sett samma grupper utanför sjukpenningförsäkringen i dag som när gällande lag om smittbävarersättning trädde i kraft. Hit hör främst utlänningar eller utlandssvenskar som tillfälligt vistas i landet.

Jag anser att rätten till smittbävarpenning också för dem som inte är sjukpenningförsäkrade i största möjliga utsträckning bör bygga på samma grundprinciper som gäller för sjukpenningen. Detta medför enligt mitt synsätt att smittbävarpenningen, liksom sjukpenningen, bl. a. bör förutsättas att vederbörande har inkomst av eget arbete som har en viss varaktighet eller som är årligen återkommande och som uppgår till minst 6 000 kr. per år. I sakens natur ligger emellertid att rätten till smittbävarpenning i dessa fall inte skall förutsätta inskrivning i svensk försäkringskassa. Av administrativa skäl bör smittbävarpenningen i dessa fall alltid beräknas på samma sätt som den kalenderdagsberäknade sjukpenningen. Vidare bör — med avvikelse från vad som föreskrivs i 3 kap. 2 § första stycket andra meningen AFL — hinder inte finnas mot att som inkomst av anställning räkna ersättning från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller som är en utländsk juridisk person, om arbetet har utförts i arbetsgivarens verksamhet utom riket. Ett par remissinstanser har i detta avseende istället förordat en lösning som innebär att den inkomst som vederbörande kan ha i Sverige räknas om till en årsinkomst. För de grupper som här avses lär det emellertid endast undantagsvis förekomma sådana "svenska" inkomster.

Den konstruktion som jag har föreslagit innebär vidare att garantibeloppet på 15 kr. per dag bortfaller. Häremot skulle kunna invändas att ett beslut om t. ex. isolering i hemmet avser att tillgodose det allmännas intresse och att ett visst garantibelopp skulle kunna utgöra en viss motivation för den som är att anse som smittbärare att följa beslutet. Ett garantibelopp enligt hittillsvarande modell blir emellertid knappast av sådan storlek att det kan antas utgöra någon väsentlig drivfjäder. Det bör i detta sammanhang också uppmärksammas att samhällets trygghetsanordningar i övrigt har radikalt förbättrats under den tid som förflutit sedan 1956 års lag om ersättning åt smittbärare trädde i kraft.

I mina överväganden kring övergångsregler (avsnitt 5) avser jag att beröra bl. a. dem som vid ikraftträdandet av en ny lagstiftning på området

uppstår ersättning för inkomstbortfall med garantibeloppet enligt nuvarande föreskrifter.

Ersättning till smittbärare för inkomstbortfall utges enligt gällande lag – fränsett sjukpenningtillägg på grund av frivillig försäkring enligt AFL – med högst ett belopp som motsvarar hel sjukpenning. Den vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst hälften kan vara berättigad till såväl sjukpenning som smittbärarsättning till följd av inkomstbortfallet. Detta gäller både när arbetsförmågans nedsättning beror på en sjukdom som är föranledd av smittan – under förutsättning att arbetsförmågan inte gått helt förlorad på grund av en sådan sjukdom – och när den beror på en sjukdom som inte har något samband med smittan. I så fall utges smittbärarsättning med det belopp som återstår sedan eventuell sjukpenning avräknats.

Enligt den nuvarande lagen om ersättning åt smittbärare finns däremot inte möjlighet att till en smittbärare utge reducerad ersättning för inkomstbortfallet när ingripandet medfört att han endast delvis har varit tvungen att avstå från förvärvsarbete. I de flesta fall medför ett ingripande enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagen att smittbäraren måste avstå helt från förvärvsarbete under en viss dag. Det finns emellertid fall, t. ex. inom livsmedelsbranschen, då smittbäraren till viss del, men inte helt, kan omplaceras till arbetsuppgifter som kan utföras trots smittbärarskapet. Inte heller en läkarundersökning eller hälsokontroll som smittbäraren genomgår behöver medföra att han måste avstå helt från förvärvsarbete. För dessa och liknande fall finns det enligt min mening ett behov av att kunna utge partiell smittbärarpenning.

På de skäl som jag tidigare åberopat anser jag att smittbärarpenningen även i detta avseende bör ansluta till sjukpenningssystemet. Smittbärarpenning bör därför utges i form av hel och halv förmån. Till skillnad från utredaren anser jag att halv smittbärarpenning inte bör kunna utges med mindre smittbäraren måste avstå från förvärvsarbete minst en halv dag.

Inom sjukförsäkringsområdet pågår en försöksverksamhet med bl. a. flexibla sjukpenning som ger möjlighet att utge sjukpenning på fler ersättningsnivåer, nämligen även som en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning. Försöksverksamheten är begränsad till ett fåtal kommuner. Rehabiliteringsberedningen har i sitt i december 1988 avgivna betänkande (SOU 1988:41) Tidig och samordnad rehabilitering, föreslagit bl. a. att AFL ändras på denna punkt, så att sjukpenning generellt skall kunna utges även i form av en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling. Om regeringen beslutar att förelägga riksdagen en proposition med detta innehåll avser jag att aktualisera frågan om fler ersättningsnivåer för smittbärarpenningen.

Mitt förslag: Resekostnadsersättning utges för resekostnader i samband med läkarundersökning, hälsokontroll, vård, behandling eller annan motsvarande åtgärd som sker på grund av en samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen eller en sjukdom eller dylikt som enligt livsmedelslagen kan göra livsmedel som vederbörande hanterar otjänligt till människoföda. Kravet på att ett beslut har fattats enligt någon av de nämnda lagarna slopas. Rätten till resekostnadsersättning skall inte heller förutsätta att vederbörande måste avstå från förvärvsarbete.

Resekostnadsersättning utges under förutsättning att ersättning för resan inte kan utges enligt AFL eller annan jämförlig lagstiftning. Ersättningsbeloppet skall även fortsättningsvis avgöras efter en skälighetsbedömning från fall till fall.

Utredarens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt.

Remissinstanserna: Har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för mitt förslag: Enligt den ursprungliga lydelsen av gällande lag om ersättning åt smittbärare kunde en tillfällig smittbärare få ersättning endast för inkomstbortfall. De kostnader för resa som han åsamkades till följd av ingripandet fick han själv bekosta. Genom en lagändring, som trädde i kraft den 1 januari 1960, gavs en tillfällig smittbärare rätt till ersättning även för resekostnader som varit behövliga på grund av ingripandet. Det ingripande som avsågs i motiven till lagändringen var ett beslut av hälsovårdsnämnden om isolering på vissa allmänna vårdinrättningar.

Gällande lag förutsätter för rätt till ersättning att resan har varit erforderlig på grund av ett "ingripande". Om så är fallet utges ersättning med ett belopp som bestäms efter en skälighetsbedömning från fall till fall.

Enligt min mening bör i en ny lag om ersättning till smittbärare även resekostnadsersättningen ges en lösning som så långt det är möjligt ansluter till vad som gäller vid sjukdom i allmänhet. Skälen till detta har jag tidigare redovisat (avsnitt 2.7). Ett sådant synsätt innebär att en smittbärare bör få rätt till resekostnadsersättning även om resan inte är föranledd av ett beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagstiftningen. Inte heller bör det krävas att denne måste avstå från förvärvsarbete för att få ersättning. Rätt till ersättning bör föreligga så snart det är fråga om en sådan samhällsfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen eller en sådan sjukdom som enligt livsmedelslagen kan göra livsmedel som smittbäraren hanterar otjänligt till människoföda. Reseersättning bör kunna utges för resa som föranleds av bl. a. läkarundersökning och vård.

Som jag nämnt bör reglerna för resekostnadsersättning för smittbärare så långt det är möjligt ansluta till vad som gäller vid sjukdom. Det innebär att sjukreseförordningen bör kunna tillämpas i vissa delar. Resekostnader bör ersättas utan avdrag för karensbelopp. Vidare bör ersättningen även fortsättningsvis avgöras efter en skälighetsbedömning från fall till fall. De aktuella bestämmelserna i smittskyddslagen och livsmedelslagen har näm-

ligen till syfte att hindra smittspridning. Resorna bör därför företas på ett sådant sätt att det syftet inte motverkas. Det kan t. ex. vara olämpligt att en person med en samhällsfarlig sjukdom färdas med allmänna kommunikationsmedel.

I vissa fall kan ersättning för resan utges på grund av bestämmelserna i AFL eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre lagstiftning. Självfallet bör då inte oreducerad ersättning kunna utges för samma kostnad också enligt lagen om ersättning till smittbärare.

2.10 Rehabiliteringsansvar

Mitt förslag: Försäkringskassorna skall ha ansvar för rehabilitering av smittbärare på samma sätt som gäller inom sjukförsäkringen enligt AFL.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i frågan har tillstyrkt förslaget.

Skälen för mitt förslag: Som tidigare nämnts skall enligt nuvarande lag ersättning till de kroniska smittbärarna bestämmas efter en bedömning av omständigheterna i varje enskilt fall. Av förarbetena (anförd prop. s. 60) framgår att ett av skälen till detta var att det i vissa fall fanns möjlighet att genom ett operativt ingrepp häva det smittförande tillståndet. I en del fall var det också tänkbart att vederbörande – eventuellt efter omskolning – kunde övergå till annan sysselsättning. På så sätt skulle ingripandet mot smittbäraren kunna upphöra eller begränsas.

Inom sjukförsäkringen finns regler om rehabilitering. Enligt 2 kap. 11 § AFL och tillämpningsföreskrifter till detta lagrum skall försäkringskassan – bl. a. när sjukpenning har utgetts för 90 dagar i följd – bedöma om det finns anledning att vidta åtgärder för rehabilitering. För samråd och andra insatser i rehabiliteringssyfte finns särskilda rehabiliteringsgrupper inrättade såväl lokalt som centralt hos försäkringskassorna. I grupperna ingår bl. a. medicinsk expertis och företrädare för arbetsmarknaden.

Det är enligt min mening angeläget att det system för rehabilitering som gäller vid sjukdom kan tillämpas även när det gäller smittbärarna. Försäkringskassan bör därför ges ett rehabiliteringsansvar för de smittbärare som är berättigade till ersättning. Jag föreslår därför att det i lagen om ersättning till smittbärare görs en hänvisning till 2 kap. 11 § AFL.

Mitt förslag: Föräldrar till smittförande barn ges inte någon särskild ersättning enligt lagen om ersättning till smittbärare. Tillfällig föräldrapenning enligt AFL utges vid vård av smittförande barn på samma villkor som i övrigt gäller för denna förmån.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan har tillstyrkt förslaget. Några är emellertid kritiska och ifrågasätter om inte ersättning till föräldrar med smittförande barn även bör kunna utges enligt lagen om ersättning till smittbärare. Från något håll anförs att tillfällig föräldrapenning enligt AFL skall kunna utges för detta ändamål utan någon begränsning till ett visst antal dagar per barn och år.

Skälen för mitt förslag: Enligt 4 kap. 10 § AFL har en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för vård av ett barn i samband med bl. a. sjukdom eller smitta hos barnet rätt till tillfällig föräldrapenning. Enligt lagrummet utges förmånen till förälder till ett barn som inte fyllt 12 år. Enligt 4 kap. 11 § AFL kan tillfällig föräldrapenning även utges för vård av ett barn som fyllt 12 men inte 16 år om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård. Förmånen kan som regel inte utges för barn vars levnadsålder understiger 240 dagar. Tillfällig föräldrapenning kunde tidigare utges under högst 60 dagar för varje barn och år. Fr. o. m. den 1 juli 1988 kan tillfällig föräldrapenning i samband med bl. a. smitta hos barnet utges under högst 90 dagar för varje barn och år. Tillfällig föräldrapenning kan – liksom föräldrapenning med anledning av barns födelse – utges i form av hel, halv eller fjärdedels förmån. Tillfällig föräldrapenning utges med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning.

Dessa 90 dagar synes gott och väl räcka till för flertalet fall där barn för smitta. Av utredaren inhämtade uppgifter om utnyttjandet av det då gällande maximala antalet dagar – dvs. 60 – visade att samtliga dagar utnyttjades för endast 0,03 % av alla barn under tolv år. Drygt hälften av dessa fall berodde på sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare. Av de fall som avsåg sjukdom eller smitta hos barnet hade i endast 23 fall samtliga dagar tagits ut i en följd. De sjukdomar som förekom hos barnen i dessa fall var av högst varierande art.

De samhällsfarliga sjukdomarna har endast marginell betydelse i dessa sammanhang. Det är främst salmonellos och hepatit B som är aktuella. Barnen är ofta inte sjuka utan enbart smittbärare. Skolgången hindras vanligen inte till följd av sjukdomen.

Även om de samhällsfarliga sjukdomarna intar en viss särställning genom att det ligger i samhällets intresse att skydda sig mot att dessa sprids, finns det emellertid också andra grupper av sjukdomar och andra situationer med långa vårdtider, som gör att det är vanskligt att särbehandla barn med samhällsfarliga sjukdomar när det gäller ersättningsrätten.

Därtill kommer att ett av skälen till att den tillfälliga föräldrapenningen är begränsad till ett visst antal dagar är att den kommunala barnomsorgen också bör ta ett ansvar för att de aktuella barnen kan få behövlig tillsyn. För de flesta barn med hepatit och salmonellos gäller att barntillsynen i vart fall efter någon tid kan ordnas genom familjedaghem, dagbarnvårdare e. d. Det är min uppfattning att om kommunerna får tid att planera tillsynen bör den också i de flesta fall kunna lösas.

Jag anser mot den bakgrund jag nu har redovisat att det inte föreligger tillräckliga skäl att föreslå att barn med samhällsfarliga sjukdomar skall särbehandlas i förhållande till andra barn i det avseende som här har diskuterats.

2.12 Ytterligare frågor i samband med ersättningen

2.12.1 Sjukhusvårdsavdrag

Mitt förslag: Avdrag görs på smittbärrapenningen för den tid som smittbäraren är intagen på sjukhus. Avdraget skall motsvara det sjukhusvårdsavdrag som görs på sjukpenning.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom Värmlands läns allmänna försäkringskassa tillstyrker förslaget. Kassan anser att avdrag inte skall göras när smittbäraren isoleras på sjukhus enligt smittskyddslagen. Kassan stöder sig därvid på utredarens förslag till ny smittskyddslag, som innehåller en föreskrift om att isolering på sjukhus efter beslut av smittskyddsläkaren är kostnadsfri för den smittade.

Skälen för mitt förslag: För varje dag som den försäkrade vårdas på sjukhus görs enligt 3 kap. 4 § andra stycket AFL ett avdrag på sjukpenningen. Sjukpenningen minskas därvid med 55 kr., dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Fr. o. m. den 1 januari 1988 gäller motsvarande regel beträffande föräldrapenning vid sjukhusvård. Den gällande lagen om ersättning åt smittbärare innehåller en motsvarande föreskrift i fråga om ersättningen för inkomstbortfall till en tillfällig smittbärare.

Det avdrag som här avses utgör inte något vederlag för vården i sig. Det syftar i stället till att bidra till sådana kostnader för den försäkrade som denne själv skulle haft om han inte hade vistats på sjukhus, såsom kostnader för mat, tvätt och elektricitet.

I den nya smittskyddslagen föreskrivs i 63 § bl. a. att all undersökning, vård och behandling som behövs från smittskyddssynpunkt vid en samhällsfarlig sjukdom skall vara gratis för en patient inom den landstingskommunala hälso- och sjukvården. Bestämmelsen gäller den som är sjukförsäkrad enligt AFL. Av förarbetena i det lagstiftningsärendet framgår att föreskriften inte är avsedd att utgöra hinder mot att göra kostnadsavdrag på utgående sjukpenning vid slutet sjukhusvård (prop. 1988/89:5 s. 97).

Mot bakgrund av vad som anförts anser jag att sjukhusvårdsavdrag skall göras på smittbärrapporten på motsvarande sätt som gäller när sådant avdrag görs på sjukpenningen.

2.12.2 Handlägningsregler

Mitt förslag: En ansökan om smittbärrapportering eller resekostnadsersättning skall liksom hittills ske i skriftlig form.

Om rätten till smittbärrapportering grundar sig på ett beslut skall till ansökan fogas en kopia av beslutet eller ett intyg med uppgift om beslutets innehåll. När rätten till smittbärrapportering avser en läkarundersökning e. d. som smittbärrapportören själv genomgår skall istället bifogas ett intyg om undersökningen m. m. Motsvarande intyg skall bifogas när ansökan avser resekostnadsersättning.

Ärenden om ersättning åt den som är bosatt i landet avgörs av den försäkringskassa där smittbärrapportören är inskriven eller skulle ha varit inskriven om han hade fyllt 16 år. I fråga om utlänningar och utlandssvenskar som inte är bosatta här skall ärendet avgöras av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde beslutet om ingripandet har fattats eller, när sådant beslut inte finns, där läkarundersökning, vård e. dyl. har skett. Liksom hittills skall behörig försäkringskassa kunna uppdra åt en annan försäkringskassa att handlägga ärendet.

Föreskrifterna i AFL om omprövning och överklagande av beslut skall gälla även beträffande beslut enligt den nya lagen. Omprövningen skall i försäkringskassan göras av socialförsäkringsnämnd om beslutet avser indragning, nedsättning eller återbetalning av ersättning.

Utredarens förslag: Innebär i förhållande till mitt förslag i huvudsak följande avvikelser. I en ansökan om smittbärrapportering skall smittbärrapportören på heder och samvete uppge om han för den tid som ersättningen avser också har rätt till lön av allmänna medel eller till vissa socialförsäkringsförmåner enligt svensk eller utländsk lagstiftning.

När det gäller en ansökan om resekostnadsersättning, som inte har samband med något beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagen, har utredaren, i fråga om den som varken är inskriven i svensk försäkringskassa eller bosatt i landet, föreslagit att ärendet skall prövas av den kassa där smittbärrapportören vistas.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig är positiva till förslagen. Kopparbergs läns allmänna försäkringskassa har emellertid beträffande det intyg som skall fogas till en ansökan om resekostnadsersättning föreslagit, att vårdgivaren i intyget bör lämna uppgift om diagnosen.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande lag skall en framställning om ersättning göras skriftligen. Jag anser att kravet på skriftlig form bör gälla även fortsättningsvis.

Till en ansökan om ersättning skall enligt nuvarande lag fogas ett bevis om ingripandet. Det ingripande som avses är ett beslut om observation eller isolering eller någon annan inskränkning i smittbärandens rätt att utföra arbete.

För att bedömningen av ersättningsrätten skall kunna ske så problemfritt som möjligt bör motsvarande krav gälla även i en ny lag om ersättning till smittbärande. När rätten till smittbärandepening grundar sig på ett beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagen bör sålunda till ansökan fogas en kopia av beslutet eller, om det är lämpligare, ett intyg med uppgift om vad beslutet innehåller.

Mitt förslag till ny lag om ersättning till smittbärande innebär att rätten till smittbärandersättning i viss mån utvidgas i förhållande till gällande lag. Smittbärandepening skall sålunda kunna utges även till den som självmant genomgår läkarundersökning eller hälsokontroll. Beträffande resekostnadsersättningen tas kravet på att resan skall vara föranledd av ett beslut bort. I dessa fall bör till ansökan i stället fogas ett intyg om läkarundersökningen, vården etc.

I nuvarande lag föreskrivs att en tillfällig smittbärande, som under tiden för ingripandet är berättigad till lön av allmänna medel, endast har rätt till ersättning för inkomstbortfall till den del denna ersättning överstiger lönen. I anslutning härtill föreskrivs att en tillfällig smittbärande som ansöker om sådan ersättning skall — om han har rätt till lön enligt vad som nyss sagts — avge en försäkran på heder och samvete angående den lön som han sålunda är berättigad till.

Utredaren har föreslagit att en sådan försäkran skall göras obligatorisk i samtliga ärenden om smittbärandepening och — förutom lön — även inkludera uppgift om vissa socialförsäkringsförmåner enligt svensk eller utländsk lagstiftning.

Jag anser för min del inte att det är nödvändigt att ha en sådan föreskrift i en ny lag om ersättning till smittbärande. Såsom är fallet t. ex. när det gäller kontroll i sjukpenningärenden bör det istället uppdras åt riks försäkringsverket att meddela de föreskrifter som kan behövas i berört avseende. I lagförslaget bör det därför räcka att hänvisa till bestämmelsen i 20 kap. 16 § AFL om möjlighet för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riks försäkringsverket att meddela verkställighetsföreskrifter.

I fråga om handläggningen föreskrivs i gällande lag att ett ärende om ersättning till en tillfällig smittbärande skall prövas av den försäkringskassa där smittbäranden är inskriven. Om smittbäranden inte är inskriven i svensk försäkringskassa skall ärendet avgöras av den kassa inom vars verksamhetsområde han är bosatt eller — om vederbörande inte är bosatt i landet — av den kassa inom vars område ingripandet skett.

För dem som är inskrivna i allmän försäkringskassa bör ett ärende om smittbärandersättning även fortsättningsvis avgöras av den kassa där vederbörande är inskriven. För den som inte är inskriven på grund av att han inte fyllt 16 år bör — såsom är fallet bl. a. när det gäller sjukpenningförmåner — ärendet avgöras av den kassa där han skulle ha varit inskriven om han uppfyllt åldersvillkoret.

I fråga om den som inte är inskriven hos allmän försäkringskassa och

inte heller skulle ha varit det om han hade fyllt 16 år föreslår jag följande. När det gäller ett ärende om smittbärrarpenning som grundar sig på ett beslut av t. ex. behandlande läkare enligt smittskyddslagen bör ärendet handläggas av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde beslutet har fattats. Om rätten till ersättning har sin grund i något annat förhållande bör den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde läkarundersökningen, vården m. m. skett handlägga ärendet.

Såsom är fallet enligt nuvarande lag avses en behörig försäkringskassa kunna uppdra åt en annan försäkringskassa att handlägga ett visst ärende. Att så sker kan tänkas vara lämpligt i olika situationer. Som exempel kan nämnas att smittbäraren tidigare fått sin rätt till ersättning enligt lagen prövad av en annan försäkringskassa. Det kan också tänkas att Stockholms läns allmänna försäkringskassa – som har en särskild utlandsavdelning – har bäst förutsättningar att pröva ärenden om ersättning till smittbärare som inte är bosatt i landet, i synnerhet om vederbörande har förvärvsinkomster från utlandet som får läggas till grund för beräkning av smittbärrarpenningen.

Reglerna i 20 kap. 10–13 §§ AFL om omprövning och överklagande av beslut bör tillämpas på motsvarande sätt i fråga om ett beslut enligt den nya lagen. I 20 kap. 10 § första stycket AFL föreskrivs beträffande omprövning av beslut, att denna skall göras av socialförsäkringsnämnden hos kassan om beslutet gäller – såvitt nu är av intresse – indragning eller nedsättning av ersättning eller återbetalningsskyldighet för ersättning som utgetts. Enligt min mening bör även en omprövning av en försäkringskassas beslut i ärenden enligt den nya lagen om smittbärrarersättning göras av socialförsäkringsnämnden hos kassan, om beslutet avser indragning, nedsättning eller återbetalningsskyldighet.

3 Studiestöd

Mitt förslag: En smittbärare, som inte kan bedriva sina studier på grund av ett beslut enligt smittskydds- eller livsmedelslagstiftningen, får behålla studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa under samma förutsättningar som gällt om vederbörande i stället hade varit sjuk. Även studiestödslagens föreskrifter om återbetalning av studielån och om rehabilitering skall på samma sätt som gäller vid sjukdom tillämpas på en sådan smittbärare.

Utredarens förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har haft något att erinra mot förslaget.

Skälen för mitt förslag: En studerande som erhåller vissa former av studiestöd enligt bl. a. studiestödslagen (1973:349) får som regel behålla detta under sjukdom. Som förutsättning gäller att vederbörande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier. Studiestöd utges

endast för sådan sjukperiod eller del därav som har godkänts av försäkringskassan. Studiestödslagen innehåller vidare föreskrifter om rehabilitering vid sjukdom när studiehjälp i form av studielån utges eller om studiemedel utgår. Om en studerande som beviljats sådana förmåner har varit helt oförmögen att bedriva studier under 90 dagar i följd på grund av sjukdom skall försäkringskassan undersöka om skäl finns att vidta åtgärd som kan förkorta sjukdomstiden eller på annat sätt återställa studieförmågan. Den del av studielånet som belöper på en sjukperiod behöver inte betalas tillbaka. Härvid gäller dock en karenstid på 14 dagar.

Som har framgått i det föregående syftar mitt förslag till ny lag om ersättning till smittbärare till att i möjligaste mån tillförsäkra en smittbärare samma ekonomiska kompensation som han skulle ha fått vid sjukdom. Enligt min uppfattning bör samma synsätt gälla i fråga om studiestöd enligt studiestödslagen. En person som är att anse som smittbärare enligt lagen om ersättning till smittbärare bör därför – i samma utsträckning som gällt om han i stället hade varit sjuk – få behålla studiestödet om han till följd av ett beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagstiftningen inte kan bedriva sina studier. Även reglerna om återbetalning av studielån och om rehabilitering bör tillämpas på smittbärare.

Enligt min mening bör förslaget lagtekniskt lösas genom att det i 9 kap. studiestödslagen förs in en ny paragraf.

En motsvarande ändring bör även göras i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd till arbetslösa. I den delen leder mitt förslag till en ändring av 2 § nämnda lag.

Om lagförslagen godtas bör motsvarande ändring göras i förordningen (1976:536) om utbildningsbidrag för doktorander. Ändringar i den författningen kräver inte riksdagens medverkan.

4 Överhoppningsbar tid enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring m. m.

Mitt förslag: Den tid då en ersättningssökande enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring eller lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd varit förhindrad att arbeta på grund av beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagstiftningen skall få överhoppas vid fastställande av den ramtid under vilken arbetsvillkoret skall ha fullgjorts, i den mån tiden inte får tillgodoräknas i arbetsvillkoret.

Utredaren har inte behandlat frågan.

Remissinstanserna har inte tagit upp frågeställningen.

Skälen för mitt förslag: Enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring förutsätter rätt till ersättning från en arbetslöshetskassa – förutom annat – att den försäkrade skall ha arbetat i viss omfattning (arbetsvillkor). Arbetsvillkoret omfattar för närvarande minst fem månaders förvärsarbete under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshe-

tens inträde. I regeringens budgetproposition föreslås fr. o. m. den 1 juli 1989 en viss modifiering av arbetsvillkoret (prop. 1988/89:100, bil. 12 s. 91 ff).

I ramtiden inräknas inte tid då en försäkrad varit förhindrad att arbeta på grund av bl. a. styrkt sjukdom, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.

Motsvarande föreskrifter finns i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

Enligt nu gällande regler får tid då en sökande enligt smittskyddslagen (1968:231) eller livsmedelslagstiftningen t. ex. avstängts från arbetet eller isolerats i hemmet eller på sjukhus inte överhoppas när man skall fastställa den ramtid under vilken arbetsvillkoret skall ha fullgjorts.

Som jag nyss nämnt får däremot bl. a. tid då en försäkrad varit förhindrad att arbeta på grund av egen sjukdom överhoppas. Enligt min mening talar lika starka skäl för att tid då en försäkrad varit förhindrad att arbeta på grund av ett beslut enligt smittskydds- eller livsmedelslagstiftningen bör få överhoppas.

Mitt förslag förutsätter ändring i 8 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och 8 § lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Mitt förslag: Den nya lagstiftningen skall träda i kraft den 1 juli 1989. I fråga om rätten till smittbärarersättning och ersättningsberäkning skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas på ersättningsfall som inträffat före ikraftträdandet. Samtliga ärenden om ersättning till smittbärare skall emellertid handläggas av försäkringskassorna efter ikraftträdandet.

Utredarens förslag: Utredaren har inte tagit upp frågan.

Remissinstanserna: Frågan har inte berörts av remissinstanserna.

Skälen för mitt förslag: Som tidigare har framgått (avsnitt 2.2) ger lagstiftningen om ersättning till smittbärare upphov till endast något eller några tusental ärenden per år. De nyheter som införs i den nya lagen om ersättning till smittbärare har motsvarigheter i jämförbar lagstiftning på socialförsäkringsområdet. Det förberedelsearbete som behövs hos bl. a. försäkringskassorna får därför bedömas vara av förhållandevis ringa omfattning. Det är vidare angeläget att den nya lagstiftningen om ersättning till smittbärare träder i kraft samtidigt med den nya smittskyddslagen (1988:1472). Jag anser därför att lagen om ersättning till smittbärare bör träda i kraft den 1 juli 1989. Detsamma bör gälla för ändringarna i studiestödslagen (1973:349), lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd samt för de lagtekniska konsekvensändringar i annan lagstiftning som behövs på grund av den nya lagen om ersättning till smittbärare.

I överensstämmelse med gängse lagstiftningsprinciper föreslås att den nya lagstiftningen om ersättning till smittbärare skall tillämpas på ersättningsfall som inträffar efter lagens ikraftträdande. Beträffande ersättningsfall som inträffat dessförinnan bör hittillsvarande regler gälla. Härifrån vill jag emellertid göra ett undantag. Jag anser sålunda att samtliga ärenden efter ikraftträdandet bör handläggas av försäkringskassorna. Enligt nuvarande lagstiftning gäller visserligen skilda principer för ersättningens beräkning, beroende av om det är fråga om en tillfällig smittbärare eller en kronisk smittbärare. Som tidigare har framgått (avsnitt 2.2) har emellertid länsstyrelserna i praktiken i huvudsak beräknat ersättningen för inkomstbortfall till de kroniska smittbärarna efter samma principer som gäller för de tillfälliga smittbärarna. Det bör därför inte uppstå några nämnvärda olägenheter av att försäkringskassorna får överta handläggningen av länsstyrelsernas kvarvarande ärenden om ersättning till de kroniska smittbärarna.

6 Lagtekniska följdändringar

Mitt förslag: I följande lagar genomförs konsekvensändringar

1. lagen (1988:1468) om ändring i semesterlagen (1977:480),
2. kommunalskattelagen (1928:370),
3. lagen (1988:1530) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
4. lagen (1984:947) om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige.

Skälen för mitt förslag: I 17 § semesterlagen anges de fall när frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande. Punkten 3 i paragrafens första stycke hänvisar till nuvarande lag om ersättning åt smittbärare. 17 § har ändrats genom lagen (1988:1468) om ändring i semesterlagen (1977:480). Ändringen träder i kraft den 1 juli 1989. En hänvisning till en ny lag om ersättning till smittbärare bör därför göras genom en ändring i lagen 1988:1468.

Hänvisning till gällande lag om ersättning åt smittbärare finns också i kommunalskattelagen, nämligen i 19 §, 53 § 1 mom., punkt 14 av anvisningarna till 21 §, punkt 9 av anvisningarna till 24 §, punkt 9 av anvisningarna till 28 § samt punkt 12 av anvisningarna till 32 §. Frånsett 19 § bör i dessa föreskrifter i stället tas in en hänvisning till den nya lagen om smittbärarsättning. Punkt 12 av anvisningarna till 32 § har ändrats genom lagen (1988:1530) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370). Ändringen träder i kraft den 1 juli 1989. Hänvisning till en ny lag om ersättning till smittbärare bör i det avseendet genomföras genom en ändring i lagen 1988:1530.

I 4 § andra stycket lagen om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige behandlas förmåner som i skattehänseende jämföras med lön. Hit hör bl. a. ersättning till smittbärare. Även i den lagen

bör därför en hänvisning göras till den nya lagen om ersättning till smittbärare.

I sistnämnda föreskrift vill jag föreslå ytterligare en justering av lagteknisk natur. Den innebär att ordet "föräldrapenning" i paragrafens andra stycke byts ut mot "föräldrapenningförmån" i enlighet med den nu gällande terminologin i 4 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring.

7 Kostnader

7.1 Lagen om ersättning till smittbärare m. m.

Mitt förslag till ny lag om ersättning till smittbärare innehåller inte några större förändringar som medför ökade kostnader. I några avseenden kan dock vissa marginella kostnadsökningar uppkomma. Hit hör det förhållandet att smittbärarpenning — även i de fall beslut enligt smittskyddslagen eller livsmedelslagstiftningen inte har fattats — skall kunna utges när smittbäraren genomgår en läkarundersökning eller hälsokontroll som syftar till att utröna om han har smittats av en samhällsfarlig sjukdom eller har en sjukdom, smitta e. d. som kan göra livsmedel som han hanterar otjänligt till människoföda. Vidare kan införandet av rätt till halv smittbärarpenning medföra att något fler smittbärare än för närvarande kan bli berättigade till ersättning. Också rätten till resekostnadsersättning utvidgas, åtminstone formellt sett. Det är självfallet mycket vanskligt att beräkna storleken på dessa kostnadsökningar. Det torde dock röra sig om synnerligen blygsamma belopp.

Mitt förslag innebär också slopande av det "garantibelopp", dvs. 15 kr. per dag, som utges till en smittbärare som inte är sjukpenningförsäkrad enligt AFL därför att han inte når upp till en viss förvärvsinkomst om året. Därigenom kan någon mindre besparing göras.

De ändringar som jag har föreslagit i studiestödslagen (1973:349), lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring samt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd beräknas inte medföra några nämnvärda kostnadsökningar.

7.2 Administrativa kostnader

Genom mitt förslag upphör länsstyrelsernas befattning med ärenden om ersättning till kroniska smittbärare. Detta medför att försäkringskassorna tillförs dessa ärenden. På grund av de i vissa avseenden något generösare regler som jag redogjort för i föregående avsnitt kan även en mindre ökning av antalet ersättningsberättigade förväntas. Denna ökning kan tänkas medföra endast marginella kostnadsökningar. Mitt förslag torde även medföra ett visst behov av informationsinsatser. Några administrativa förstärkningar till försäkringskassorna torde inte behövas och kostnaderna för information bör kunna rymmas inom de befintliga anslagen till riksförsäkringsverket och försäkringskassorna.

8 Upprättade lagförslag

Prop. 1988/89:112

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ersättning till smittbärare,
2. lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
3. lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,
4. lag om ändring i lagen (1989:000) om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
5. lag om ändring i lagen (1989:000) om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
6. lag om ändring i lagen (1988:1468) om ändring i semesterlagen (1977:480),
7. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
8. lag om ändring i lagen (1988:1530) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. lag om ändring i lagen (1984:947) om beskattning av utländska forskare vid tillfälligt arbete i Sverige.

Förslagen har upprättats i samråd med chefen för utbildningsdepartementet beträffande lagförslagen 2 och 3, chefen för arbetsmarknadsdepartementet beträffande lagförslag 4–6 samt

chefen för finansdepartementet beträffande lagförslagen 7–9.

Lagförslagen under 6–9 faller inom lagrådets granskningsområde. Förslagen är emellertid av sådan beskaffenhet att jag anser att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

9 Specialmotivering

Förslaget till lag om ersättning till smittbärare

1 §

Paragrafen anger att lagens föreskrifter gäller ersättning av allmänna medel till smittbärare. I övrigt motsvarar paragrafen i sak 1 § andra stycket nuvarande lag.

Genom definitionen på smittbärare avgränsas de kategorier på vilka lagen skall tillämpas. Hit hör den som har eller kan antas ha en smittsam sjukdom och den som för eller kan antas föra smitta. Av dessa kategorier är det endast den som har förlorat sin arbetsförmåga på grund av en smittsam sjukdom som utesluts från lagens tillämpningsområde. Som smittbärare kan därför räknas även den vars arbetsförmåga helt eller till viss del är nedsatt på grund av en annan sjukdom än en smittsam sjukdom. Också den vars arbetsförmåga delvis, men inte helt, är nedsatt till följd av en smittsam sjukdom kan räknas hit. Detta medför t. ex. att den som har förlorat sin arbetsförmåga på grund av en annan sjukdom än en smittsam sådan är att anse som smittbärare enligt denna lag trots att han kan vara

berättigad till hel sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring. Som framgår av 6 § i lagförslaget – som har motsvarighet i nuvarande lag – undviks dubbelkompensation genom att sjukpenningen avräknas från smittbärrpenningen.

Som smittbärare enligt lagen räknas även den som inte har en smittsam sjukdom men som har ett sår eller någon annan skada som kan göra livsmedel som han hanterar otjänligt till människoföda. Detta framgår av punkt 2 i paragrafens andra stycke.

3 §

I paragrafen beskrivs de situationer som kan föranleda rätt till smittbärrpenning.

Första punkten motsvarar i huvudsak vad som gäller enligt 1 § första stycket nuvarande lag. För rätt till smittbärrpenning enligt denna punkt förutsätts sålunda att det har fattats ett beslut enligt smittskyddslagen (1988:1472) eller livsmedelslagen (1971:511) eller enligt anslutande föreskrifter till sistnämnda lag. Ett beslut enligt smittskyddslagen kan meddelas av smittskyddsläkaren eller den behandlande läkaren. Som ett beslut räknas i detta sammanhang även förhållningsregler. Detta har berörts närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.7).

De beslut som avses i livsmedelslagen och därtill anslutande föreskrifter gäller skyldighet att genomgå läkarundersökning eller att lämna avföringsprov eller förbud att arbeta inom livsmedelshanteringen. Beslut i en sådan fråga meddelas i regel av miljö- och hälsoskyddsmyndigheten.

Andra punkten saknar motsvarighet i gällande lag. Föreskriften reglerar när smittbärrpenning kan utges utan att ett beslut enligt smittskydds- eller livsmedelslagstiftningen föreligger. Så kan ske i fråga om läkarundersökning eller hälsokontroll som smittbärraren på eget initiativ genomgår. Åtgärden skall uteslutande syfta till att besvara frågan om smittbärraren har en samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen eller om han har en sjukdom, smitta eller skada som kan göra livsmedel som han hanterar otjänligt till människoföda. Som framgår av 11 § tredje stycket i lagförslaget skall smittbärraren styrka att läkarundersökningen eller hälsokontrollen haft detta syfte. De sjukdomar som hänförs till samhällsfarliga sjukdomar finns förtecknade i en bilaga till smittskyddslagen.

Rätten till smittbärrpenning förutsätter enligt båda punkterna att smittbärraren måste avstå från förvärvsarbete till följd av åtgärden. Kravet motsvaras av vad som gäller enligt 1 § första stycket nuvarande lag.

4 §

Föreskriften i första stycket innehåller huvudregeln för beräkning av smittbärrpenning. Den motsvaras av 3 § första stycket nuvarande lag. För den som är sjukpenningförsäkrad enligt den obligatoriska eller frivilliga sjukpenningförsäkringen enligt 3 kap. resp. 21 kap. AFL utges smittbärrpenning med ett belopp som motsvarar den sjukpenning som den försäkrade

vid sjukdom skulle haft rätt till. För den som har en frivillig sjukpenningförsäkring kan även ett belopp som motsvarar sjukpenningtillägget komma i fråga.

Anknytningen till reglerna om sjukpenningberäkning enligt AFL medför vidare bl. a. att smittbärrpenningen enligt detta stycke skall timberäknas i den mån smittbärraren har en sjukpenninggrundande inkomst, som helt eller delvis är att hänföra till anställning. Det kan tänkas att en smittbärrare ömsom är sjuk, och därför berättigad till sjukpenning, och ömsom är berättigad till ersättning enligt förevarande lag. I ett sådant fall kan frågan uppkomma om hur 3 kap. 10 § första stycket AFL skall tolkas. Enligt denna föreskrift utges under de första 14 dagarna av en sjukperiod sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning endast om den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte varit sjuk. Den generella hänvisning som i första stycket av förevarande paragraf görs till sjukpenningreglerna syftar i detta avseende till att i en sådan period inkludera även tid som avses i 3 § lagförslaget.

I andra stycket ges föreskrifter om beräkningen av smittbärrpenning för den som inte är sjukpenningförsäkrad och inte heller skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Vid beräkningen skall i huvudsak samma regler gälla som för den som är sjukpenningförsäkrad. Rätt till smittbärrpenning enligt detta stycke förutsätter sålunda att smittbärraren har inkomst av eget arbete som beräknas uppgå till minst 6 000 kr. per år. Vidare skall reglerna om sjukpenninggrundande inkomst i AFL tillämpas på motsvarande sätt. Från vad som nu sagts gäller emellertid två undantag. För denna personkrets skall smittbärrpenning sålunda alltid utges med ett belopp som svarar mot en kalenderdagsberäknad sjukpenning enligt 3 kap. 4 § första stycket AFL. Till skillnad från vad som föreskrivs i 2 § första stycket samma kapitel och lag skall vidare gälla att den som inte är sjukpenningförsäkrad enligt AFL också får medräkna inkomster för arbete från en arbetsgivare som är bosatt utomlands eller som är en utländsk juridisk person, allt under förutsättning att arbetet har utförts i denne arbetsgivares verksamhet utom riket. Denna regel träffar den som har sitt arbete utomlands, vare sig smittbärraren är bosatt i Sverige eller inte. För att försäkringskassan skall lägga upplysning om sådana utländska inkomster till grund för beräkningen av smittbärrpenning får förutsättas att smittbärraren lämnar tillräckligt precisa uppgifter och även medverkar till att erforderlig dokumentation kan hämtas in.

5 §

Paragrafen anger efter vilka grader smittbärrpenning kan utges. I likhet med sjukpenning enligt AFL eller LAF kan hel eller halv förmån komma i fråga. Hel smittbärrpenning utges om smittbärraren har behövt avstå från förvärvsarbete under en hel dag till följd av något förhållande som avses i 3 §. Har smittbärraren behövt avstå från förvärvsarbete minst en halv men inte en hel dag utges halv smittbärrpenning. Ersättningsrätten för en viss

dag är relaterad till den enskildes normala arbetstid den dagen. Bedömningen av ersättningsrätten för längre frånvaroperioder än en dag får ske med beaktande av den praxis som gäller inom sjukförsäkringen.

I specialmotiveringen till 6 § tar jag upp den samordning som skall ske när smittbäraren under samma dag uppfyller förutsättning för såväl smittbärrpenning som sjukpenning.

6 §

Lagrummet motsvarar 5 § nuvarande lag. Det innehåller föreskrifter om samordning med andra förmånsslag. Smittbärrpenningen skall minskas endast om de uppräknade förmånerna utges för samma tid som smittbärrpenningen.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.6 och 2.8) och specialmotiveringen till 1 § kan en smittbärare för samma tid uppfylla förutsättningarna för såväl smittbärrpenning enligt denna lag som sjukpenning enligt t. ex. AFL eller LAF. Förevarande avräkningsregel innebär i ett sådant fall att smittbärrpenning utges endast med det belopp som överstiger sjukpenningen. Om vederbörande är berättigad till hel sjukpenning för en viss dag får denna samordningsregel till följd att smittbärrpenning inte betalas ut för den dagen.

7 §

Paragrafen motsvarar 6 § nuvarande lag. Uttrycket "lön av allmänna medel" har bytts ut mot "inkomst av anställning från en arbetsgivare som avses i 1 kap. 1 § lagen (1976:600) om offentlig anställning".

8 §

Lagrummet motsvarar i huvudsak 9 § andra stycket nuvarande lag. Paragrafen avser endast nedsättning eller indragning av smittbärrpenning på grund av underlåtenhet att följa förhållningsregler som meddelats med stöd av smittskyddslagen eller särskilda villkor i samband med ett beslut enligt livsmedelslagstiftningen. I 9 och 15 §§ hänvisas till 3 kap. 17 § och 20 kap. 3 § AFL, som upptar generella regler om när nedsättning eller indragning kan ske.

10 §

Av paragrafens första stycke framgår att ersättningsanspråk på grund av resekostnader skall avgöras efter en skälighetsbedömning från fall till fall. Detta hindrar emellertid inte att förordningen (1987:82) om ersättning vid sjukresa kan tjäna till vägledning för denna bedömning. Något karensbelopp bör inte beräknas. I fråga om första stycket får jag i övrigt hänvisa till den allmänna motiveringen (avsnitt 2.9).

I andra stycket föreskrivs att ersättning inte utges till den del resan kan ersättas enligt AFL, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen

(1977:265) om statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre lagstiftning. Föreskriften medför att ersättningsanspråket i praktiken behöver prövas enligt förevarande lag bara i den utsträckning resan inte kan ersättas fullt ut redan på grund av nyssnämnda lagstiftning. Som framhålls i den allmänna motiveringen skall en smittbärare företa resan på ett sådant sätt att syftet med bestämmelserna i smittskyddslagen och livsmedelslagen inte motverkas. För att begränsa risken för smittspridning kan det ibland vara motiverat att resan företas t. ex. med egen bil eller taxi i stället för med allmänna kommunikationer. Om den allmänna försäkringen i ett sådant fall skulle medge ersättning för resan med ett belopp som svarar mot det billigaste färdssättet, medför föreskriften i andra stycket att endast det belopp som återstår skall utges enligt lagen om ersättning till smittbärare.

11 §

Av paragrafen framgår att en ansökan skall ha skriftlig form. Någon särskild tid inom vilken ansökan skall göras föreskrivs inte. Hinder föreligger inte mot att utge smittbärappenning för tid före det ansökan kommit in till försäkringskassan.

I paragrafen föreskrivs vidare vilka handlingar som skall fogas till en ansökan om smittbärappenning eller resekostnadsersättning. Ett intyg om beslutets innehåll eller den företagna åtgärden bör självfallet i första hand undertecknas av den som fattat beslutet eller företagit åtgärden. Även ett intyg som är utfärdat av någon annan därtill behörig person bör dock kunna godtas.

Ikraftträdande- och övergångsregler

Den nya lagen avses träda i kraft den 1 juli 1989, dvs. samtidigt med den nya smittskyddslagen. Av övergångsreglerna framgår att äldre föreskrifter fortfarande skall tillämpas på ersättningsfall som inträffat före den 1 juli 1989 i fråga om rätten till ersättning och ersättningens beräkning. Detta innebär bl. a. att den som är berättigad till ersättning med minimibeloppet enligt äldre föreskrifter får behålla detta även efter den nya lagen trätt i kraft. Genom att länsstyrelsens kvarvarande ärenden om ersättning till de kroniska smittbärarna överförs till försäkringskassorna vid ikraftträdandet, får kassorna under ett övergångsskede tillämpa regler som avviker från de principer för ersättningens beräkning som gäller inom socialförsäkringssystemet. Försäkringskassorna bör emellertid som regel i dessa ärenden kunna betala ut ersättning efter samma grunder som länsstyrelsen tillämpat. Endast när någon särskild omständighet föranleder det behöver kassan ompröva ersättningen.

10 Hemställan

Prop. 1988/89:112

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslagen.

11 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Den särskilde utredarens sammanfattning av förslaget till ny lag om ersättning till smittbärare i betänkandet (SOU 1985:37) Om smittskydd¹

Lagen om ersättning till smittbärare

Allmänna utgångspunkter för en ny lag om ersättning till smittbärare

Den som insjuknar i en allmänfarlig sjukdom har rätt till sjukpenning om arbetsförmågan blir nedsatt. En smittbärare, som inte är sjuk, har däremot inte rätt till sjukpenning. Han kan i stället få ersättning som smittbärare om han på grund av beslut enligt smittskyddslagen inte får arbeta för att hindra smittspridning. Bestämmelser härom finns i lagen om ersättning åt smittbärare. Dessa regler gäller även för den som inte får arbeta på grund av bestämmelser i livsmedelslagstiftningen.

De gällande bestämmelserna om ersättning åt smittbärare anknuter i hög utsträckning till sjukförsäkringens regelsystem. Sjukförsäkring har emellertid utvecklats under den trettioårsperiod som bestämmelserna om ersättning åt smittbärare har varit ikraft.

Den obligatoriska sjukförsäkring har utvidgats och den frivilliga försäkring håller på att byggas ut. Sjukpenningklasserna har upphört och ersatts med en fastställd sjukpenninggrundande inkomst. En annan mycket viktig förändring i detta sammanhang är de utvidgade möjligheterna att behålla en tidigare fastställd sjukpenninggrundande inkomst vid t. ex. studier och arbetslöshet och vissa andra perioder då den försäkrade inte förvärvsarbetar.

Översynen av ersättningsbestämmelserna till smittbärarna har huvudsakligen skett mot bakgrund av dessa förändringar inom sjukförsäkring. Någon genomgripande omarbetning av lagen har inte skett. Den nya lagen bygger fortfarande på samma grundläggande förutsättningar som den gällande lagen.

Även om det i olika sammanhang har rests önskemål om att smittbärrersättningen skall inlemmas i den allmänna försäkring har utredaren stannat för att bibehålla regleringen i en särskild författning. Också förslaget att ersättningsreglerna skulle ingå i en ny smittskyddslag har tillbakavisats.

Huvuddragen i den nya lagen

Den nuvarande uppdelningen av smittbärare i tillfälliga och kroniska försvinner med utredarens förslag. Försäkringskassan föreslås i fortsättningen handlägga ersättningen åt alla smittbärare. Länsstyrelsens ansvar

¹ Genom lagändringar som skett efter det utredaren avgett sitt betänkande har några uppgifter i sammanfattningen blivit inaktuella. Sålunda förekommer i den nya smittskyddslagen (1988:1472) benämningen "samhällsfarlig sjukdom" i stället för "allmänfarlig sjukdom". Vidare kan nämnas att tillfällig föräldrapenning för vård av barn i samband med sjukdom eller smitta hos barnet numera utges under 90 dagar.

upphör. Kassan skall på samma sätt som för sjuka ha ett rehabiliteringsansvar för smittbärare som har uppburit ersättning längre än 90 dagar i följd.

Ersättning skall enligt förslaget utgå i form av dels smittbärappenning, dels resekostnadsersättning. Smittbärappenningen skall, liksom tidigare ersättning för inkomstbortfall, motsvara smittbärarens sjukpenning. För rätt smittbärappenning krävs inte längre inkomstförlust. Skälet härför är att numera har studerande, arbetslösa och andra som inte förvärvsarbetar rätt till sjukpenning vid sjukdom under vissa förutsättningar. Utredaren anser att dessa kategorier inte bör komma i sämre läge om de är smittbärare än om de är sjuka. En ytterligare nyhet är att halv smittbärappenning skall kunna lämnas.

Föräldrar har enligt den allmänna försäkringen rätt till föräldrapenning för vård av barn i samband med sjukdom eller smitta hos barnet. Ersättningen lämnas under 60 dagar per barn och år. Utredaren föreslår inte någon ytterligare ersättningsrätt vid allmänfarliga sjukdomar. De sjukdomar som främst är aktuella är hepatiter och salmonellosor och för barn med dessa sjukdomar kan oftast barntillsynen ordnas genom familjedaghem och liknande. Det finns därför enligt utredarens mening inte tillräckliga skäl att särbehandla barn med dessa sjukdomar i förhållande till barn med andra långvariga sjukdomstillstånd, t. ex. astma och allergi.

För studerande med vissa former av studiestöd gäller numera att de under vissa förhållanden får behålla sitt studiestöd under sjukdomsperioder. Återbetalningspliktiga studiemedel som belöper på en sådan period skall normalt inte medräknas vid beräkningen av återbetalningsskyldigheten av studiestödet. Utredaren anser att motsvarande regler bör gälla även för smittbärare som inte är sjuka. Regler härom bör dock lämpligast införas i lagstiftningen om studiestöd.

Den särskilde utredarens förslag till lag om ersättning till smittbärare

Prop. 1988/89:112
Bilaga 2

Förslag till

Lag om ersättning till smittbärare

Härigenom föreskrivs följande

Tillämpningsområde

1 § Smittbärare har enligt denna lag rätt till smittbärrpenning och resekostnadsersättning av allmänna medel.

Med en smittbärare förstås i denna lag

1. den som har eller kan misstänkas ha en smittsam sjukdom men vars arbetsförmåga inte är nedsatt till följd av sjukdomen eller
2. den som utan att vara sjuk för eller kan misstänkas föra smittämne.

Smittbärrpenning

2 § En smittbärare har rätt till smittbärrpenning om han måste avstå från förvärvsarbete på grund av beslut enligt smittskyddslagen (1986:00) av smittskyddsläkaren eller enligt livsmedelslagen (1971:511) av tillsynsmyndighet som anges i den lagen.

Om beslutet gäller läkarundersökning eller isolering i hemmet eller på sjukhus enligt smittskyddslagen har även den som inte måste avstå från förvärvsarbete rätt till smittbärrpenning om han

1. har en fastställd sjukpenninggrundande inkomst enligt 3 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring eller
2. har en frivillig sjukpenningförsäkring enligt 21 kap. samma lag eller
3. är berättigad till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § andra stycket samma lag i dess lydelse före den 1 januari 1986.

3 § Smittbärrpenning lämnas med belopp som svarar mot smittbärrrens sjukpenning och sjukpenningtillägg enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Är smittbärraren inte berättigad till sjukpenning bestäms smittbärrpenningen till det belopp sjukpenningen skulle ha utgjort om den hade beräknats med stöd av bestämmelserna i lagen om allmän försäkring. Den som inte är bosatt i landet får därvid medräkna förvärvsinkomster från arbetsgivare som är bosatta utomlands och utländska juridiska personer.

4 § Hel smittbärrpenning lämnas om beslutet enligt 2 § innebär att smittbärraren inte kan förvärvsarbeta alls. I annat fall lämnas halv smittbärrpenning.

Smittbärrpenningen lämnas för varje dag beslutet består.

5 § Smittbärrpenningen skall minskas med nedan angivna förmåner i den mån dessa utgår samtidigt

1. sjukpenning och sjukpenningtillägg enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
2. havandeskapspenning och föräldrapenning enligt lagen om allmän försäkring,
3. livränta enligt lagen om arbetsskadeförsäkring som smittbärraren uppbär på grund av att han är smittbärrare,

4. livränta, som smittbäraren uppbär på grund av att han är smittbärare, och sjukpenning enligt annan lag eller särskild författning eller enligt regeringens förordnande och som bestäms av eller utbetalas av riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa,

5. ersättning enligt utländsk lagstiftning om arbetsskadeförsäkring som smittbäraren uppbär på grund av sjukdom eller att han är smittbärare.

6 § Om smittbäraren uppbär lön av allmänna medel för den tid beslutet enligt 2 § avser, skall smittbärarpenningen utges endast i den mån lönen understiger smittbärarpenningen.

Resekostnadsersättning

7 § Smittbärare har rätt till skälig ersättning för resekostnad i samband med läkarundersökning, vård och behandling eller annan motsvarande åtgärd som meddelas med stöd av bestämmelserna i smittskyddslagen (1986:00) eller livsmedelslagen (1971:511).

Ansökan om ersättning

8 § Ansökan om ersättning skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassan som anges i 9 §.

Till ansökan om smittbärarpenning skall fogas smittskyddsläkarens eller tillsynsmyndighetens beslut enligt 2 §. I ansökan skall smittbäraren på heder och samvete uppge om han har rätt till förmån enligt 5 § eller lön enligt 6 §.

Till ansökan om resekostnadsersättning skall fogas ett intyg om läkarundersökningen eller motsvarande åtgärd. Intyget skall vara undertecknat av den som har föreskrivit åtgärden.

Hur ärendena handläggs

9 § Ersättning enligt denna lag bestäms och utbetalas av den försäkringskassa hos vilken smittbäraren är inskriven.

Är smittbäraren inte inskriven i någon försäkringskassa skall ärendet handläggas av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde han är bosatt. Är smittbäraren inte bosatt inom landet handläggs ärendet av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde beslutet enligt 2 § har fattats eller, då sådant beslut inte föreligger vid resekostnadsersättning, av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde smittbäraren vistas.

Behörig försäkringskassa får uppdra åt annan försäkringskassa att handlägga ärendet.

10 § Vid ersättning enligt denna lag skall följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring tillämpas

2 kap. 11 §,

3 kap. 4 § andra stycket, 15 §, 16 § andra stycket och 17 § samt

20 kap. 3–13 §§.

Ersättningen till smittbärare får minskas eller dras in om smittbäraren inte följer förhållningsregler som är förenade med smittskyddsläkarens eller tillsynsmyndighetens beslut enligt 2 §.

Förteckning över remissinstanserna och övriga som har yttrat sig över den särskilda utredarens betänkande (SOU 1985:37) Om smittskydd samt en sammanställning av deras yttranden i fråga om smittbärrarsättningen

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksåklagaren, domstolsverket, rikspolisstyrelsen, försvarets sjukvårdsstyrelse, civilbefälhavaren i östra civilområdet, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, statens bakteriologiska laboratorium, generaltullstyrelsen, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens livsmedelsverk, statens naturvårdsverk, arbetarskyddsstyrelsen, kammarkollegiet, statens veterinärmedicinska anstalt, hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarrätten i Göteborg, länsrätterna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, försäkringsrätten för Södra Sverige, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, samtliga läns landstingskommuner utom Blekinge läns landstingskommun (som avstått från att yttra sig), Botkyrka, Gotlands, Göteborgs, Härjedalens, Malmö, Sigtuna, Sundsvalls, Västerviks och Ystads kommuner samt Stockholms stad, Försäkringskasseförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska Läkaresällskapet, Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund (SHSTF), Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL), och Svenska Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar.

Försäkringskasseförbundet har bifogat yttranden från allmänna försäkringskassan i Stockholms län, Uppsala län, Södermanlands län, Östergötlands län, Kalmar län, Blekinge län, Kristianstads län, Bohus län, Skaraborgs län, Värmlands län, Örebro län, Västmanlands län, Kopparbergs län, Gävleborgs län, Västerbottens län och Göteborgs län samt Malmö allmänna försäkringskassa.

Centralorganisationen SACO/SR, som avstått från att avge eget yttrande, har hänvisat till yttranden av bl. a. Sveriges tandläkarförbund.

Riksåklagaren har bifogat yttranden från bl. a. regionåklagarmyndigheten i Luleå.

Svenska arbetsgivareföreningen har förklarat att föreningen avstår från att yttra sig.

Allmänna synpunkter

Förslaget till ny lag om ersättning till smittbärare har behandlats i ett 40-tal yttranden. I ca hälften av dessa har förslaget tillstyrkts utan erinran. Bland dem som avgett yttranden med den innebörden kan nämnas regionåklagarmyndigheten i Luleå, statens livsmedelsverk, länsstyrelsen i Stockholm, Kalmar läns landsting, Malmö kommun, Göteborgs läns allmänna försäkringskassa, TCO samt Svenska Hälso- och Sjukvårdens Tjänstemannaför-

bund. Den återstående hälften av yttrandena innehåller synpunkter på vissa frågor i betänkandet. I allt väsentligt tillstyrks emellertid förslaget även i dessa. Av dem som avgett sådana yttranden kan nämnas riksförsäkringsverket, försäkringskassförbundet, försäkringsrätten för Södra Sverige, kammarrätten i Göteborg, Svenska kommunförbundet, Jämtlands läns landsting, Västerviks kommun, Skaraborgs läns allmänna försäkringskassa samt Svenska Läkaresällskapet.

I det följande lämnas en redovisning endast av de kritiska synpunkter som förekommit beträffande vissa delar av utredarens förslag. En sammanfattande bedömning av remissutfallet i de olika frågorna ges i stället i samband med att resp. fråga behandlas i den allmänna motiveringen.

Allmänt om ersättningsfrågans reglering

Försäkringskassförbundet och Stockholms läns allmänna försäkringskassa

Vi har i olika sammanhang påpekat vikten av en större samordning inom nuvarande socialförsäkring och andra kontantstöd med syfte att på sikt uppnå en allmän trygghetsförsäkring, där personer som är förhindrade att förvärvsarbeta i princip kompenseras efter ett likartat system oavsett vad som orsakar inkomstbortfallet. Ersättning till smittbärare bör vara en naturlig del i ett sådant system. Vi tillstyrker emellertid, på de grunder som utredaren angivit, att man i avvaktan på en sådan mer fullständig samordning reglerar ersättningen i en särskild författning.

Östergötlands läns landsting

Gällande bestämmelser anknyter i stor utsträckning till sjukförsäkringens regelsystem. Det har dock hänt att sjukförsäkringsregler under åren har ändrats utan att bestämmelser om smittskyddsersättningen ändrats. Vi anser att särlagstiftningen borde ersatts med en gemensam bestämmelse i lagen om allmän försäkring. Detta skulle ha fördelen att ersättningen automatiskt skulle regleras i samband med ändringar av sjukpenningen.

Stockholms läns landsting

Särreglerna för ersättning till kroniska smittbärare föreslås upphöra. Landstinget har intet att invända mot detta. Lagstiftningen bör syfta till att i första hand kunna förmå kroniska smittbärare att återgå till arbete efter viss omplacering eller att erbjuda dessa personer annan utbildning. Ersättning bör inte vara det alternativ som i första hand skall komma ifråga.

Lagstiftningens tillämpningsområde

Kammarrätten i Göteborg

I 1 § andra stycket lagförslaget anges, att med smittbärare förstås den som har eller kan tänkas ha en smittsam sjukdom men vars arbetsförmåga inte

är nedsatt till följd av sjukdomen. Enligt 3 kap. 7 § lagen om allmän försäkring utgår sjukpenning först vid sjukdom som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Genom den föreslagna definitionen riskerar därför sjuka med mindre nedsättning av arbetsförmågan än hälften att gå miste om sin nuvarande rätt till smittbärappenning (jfr utformningen av 1 § andra stycket gällande lag om ersättning åt smittbärare).

Försäkringsrätten för Södra Sverige

I 1 § andra stycket första punkten lagförslaget anges att som smittbärare avses de som har eller misstänks ha en sjukdom, men som inte har rätt till sjukpenning därför att deras arbetsförmåga inte är nedsatt. Enligt 3 kap. 7 § lagen om allmän försäkring krävs för att erhålla sjukpenning att arbetsförmågan är nedsatt med minst hälften. Den situationen kan uppstå att en person, som är berättigad till halv sjukpenning på grund av den smittsamma sjukdomen eller annan sjukdom, samtidigt kan vara berättigad till ersättning som smittbärare. Försäkringsrätten anser därför att "smittbärare" i första punkten i det angivna lagrummet bör definieras på samma sätt som i gällande lag, dvs. som den som har eller kan misstänkas ha en smittsam sjukdom men som inte förlorat sin arbetsförmåga till följd av sjukdomen.

Förutsättningar för smittbärappenning

Skaraborgs läns allmänna försäkringskassa

Kommittén föreslår att rätt till smittbärappenning skall föreligga vid beslut om avstängning från arbetet, isolering i hemmet eller på sjukhus eller vid beslut om läkarundersökning. I den allmänna motiveringen sägs att för förvärvsarbete är det naturligt att knyta rätten till ersättning till själva förvärvsarbetet. Vid isolering i hemmet eller på sjukhus eller vid läkarundersökning bör däremot enligt kommittén även icke-förvärvsarbete få rätt till ersättning. Enligt specialmotiveringen synes det vara enbart dessa som skall ha rätt till ersättning utan att avstå från förvärvsarbete. Detta skulle också bäst överensstämja med den av kommittén eftersträlvade principen att icke-förvärvsarbete skall ha rätt till smittbärappenning i samma utsträckning som de har rätt till sjukpenning vid sjukdom. Enligt kassans mening kan emellertid det av kommittén framlagda lagförslaget tolkas som att även den som har sitt förvärvsarbete förlagt till hemmet och enligt beslut av smittskyddsläkare isoleras där ska ha rätt till smittbärappenning utan att behöva avstå från förvärvsarbete. Kassen föreslår att författningstexten förtydligas i detta avseende.

Beräkning av smittbärappenning för den som är sjukpenningförsäkrad

Sveriges Tandläkarförbund

Enligt förslaget till lag om ersättning till smittbärare skall frisk smittbärare, som måste avstå från arbete på grund av beslut med stöd av smittskydds-

lagen, få ersättning av allmänna medel med ett belopp som motsvarar sjukpenningen. Sjukpenningen understiger emellertid den lön som eljest skulle utbetalats. För offentligt anställda tandläkare löses detta genom att arbetsgivaren enligt avtal är skyldig att tillskjuta mellanskillnaden. Det är dock angeläget att påpeka att situationen ej är tillfredsställande löst för de privatpraktiserande tandläkarna om de blir avstängda som friska smittbärare. För privattandläkarna kommer ett stort antal kostnader som är bundna till praktiken att kvarstå (hyror, löner till personal osv.) tills dess att en ersättare har kunnat engageras, vilket kan ta lång tid. Förbundet får därför föreslå att en lösning för privattandläkarkollektivet utarbetas innan lagen träder ikraft.

Försäkringskassaförbundet och Västmanlands läns allmänna försäkringskassa

Förbundet och kassan anser principiellt, att ersättningens storlek borde ha ytterligare prövats av utredaren utifrån möjligheten att ge 100%-ig lagstadgad kompensation för inkomstbortfallet eftersom det är frågan om tvångs-ingripande med stöd av smittskyddslagen. Därigenom skulle också behovet av lösning genom arbetsmarknadens parter bortfalla.

Västerbottens läns allmänna försäkringskassa

Kassan vill inte avvisa tanken på att smittbärare efter en längre tid borde få bättre kompensation. Försäkringskassorna har också den kompetens som krävs för en sådan handläggning. Vanligtvis blir det istället arbetsmarknadens parter som träffar avtal om full kompensation.

Kopparbergs läns allmänna försäkringskassa

Om 90 % kompensation inte skulle anses tillräckligt anser utredningen att detta bör bli en fråga för arbetsmarknadens parter. Vi anser att detta bör kunna lösas och ersättning betalas ut av försäkringskassan i likhet med arbetsskadeförsäkringen.

Stockholms läns och Västmanlands läns landsting

Om en arbetsgivare har en anställd med smittsam sjukdom som regleras enligt smittskyddslagen, kan arbetsgivaren givetvis på eget bevåg och på egen bekostnad tills vidare avstänga smittbäraren från arbete. Personen ifråga får då 100 % ersättning. Om ingripande sker av smittskyddsläkaren får vederbörande en lägre ersättning. Det är olämpligt med olika ersättningsregler beroende på vem som avstänger vederbörande från arbetet.

Länsrättens allmänna inställning till behandlingen av ersättningsfrågorna är att skyldigheter som åläggs den enskilde bör vara förenade med kostnadsfrihet för denne och rätt till ersättning för lidna skador och förluster.

Beräkning av smittbärapenning för den som inte är sjukpenningförsäkrad

Riksförsäkringsverket

Den som inte är berättigad till sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring (AFL) skall få ersättning med ett belopp som motsvarar vad sjukpenningen skulle ha utgjort om den hade beräknats med stöd av bestämmelserna i AFL. Personer som inte är bosatta i Sverige skall därvid få medräkna förvärvsinkomster från arbetsgivare som är bosatta utomlands och utländska juridiska personer. Av specialmotiveringen till lagförslaget framgår att bestämmelsen skall ses mot bakgrund av den enligt 3 kap. 2 § AFL gällande begränsningen beträffande utländska förvärvsinkomster vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. Den föreslagna bestämmelsen innebär att personer som bor i Sverige, men arbetar utomlands för en utländsk arbetsgivare, inte kan få tillgodoräkna sig sina utlandsinkomster vid beräkningen av smittbärapenning. Det kan gälla t. ex. personer som arbetar utomlands för en tid av längst ett år eller personer som bor i Sverige och arbetar i annat nordiskt land. Eftersom konventionerna mellan Sverige och andra länder inte omfattar smittbärapenning kan t. ex. en person som bor i Malmö och har hela sin förvärvsinkomst från arbetsgivare i Köpenhamn bli helt utan ersättning, om han måste isoleras som smittbärapenning. Enligt riksförsäkringsverkets mening talar rättviseskäl för att utlandsinkomster bör kunna läggas till grund för beräkning av ersättningens storlek för personer som bor i Sverige i likhet med vad som föreslås gälla för dem som är bosatta utomlands. För att undvika feltolkningar borde formuleringen "Är smittbärapenning inte berättigad till sjukpenning" bytas till "Är smittbärapenning inte sjukpenningförsäkrad".

Försäkringskassförbundet

Utredaren föreslår att regeln, att smittbärapenning alltid skall utgå med ett belopp som minst motsvarar lägsta sjukpenning, tas bort. Förbundet instämmer i att förslaget att ta bort bestämmelsen om lägsta ersättning har mindre betydelse för hemmamakar och studerande eftersom de får en möjlighet till ett bättre försäkringsskydd fr. o. m. 1986 genom den nya frivilligförsäkringen. För säsongs- eller feriearbetare blir konsekvenserna däremot betydligt större då inkomstbortfallet per dag kan bli förhållandevis kännbart. Förslaget kan därför ur deras synpunkt anses som mindre tillfredsställande. Även om det rör sig om blygsamma belopp för dessa kategorier anser vi det principiellt vara fel att ta bort en förmån för de som har det sämsta skyddet. Om det inte är möjligt att behålla ett lägsta garantibelopp anser vi åtminstone att övergångsregler måste skapas omger de som omfattas av nuvarande bestämmelser ett skydd för framtiden.

Vi är vidare tveksamma till förslaget att utlänningar och utlandssvenskar skall få sin smittbärappenning baserad på utlandsinkomsten. Enligt vår mening är det en bättre modell att i dessa fall göra om den aktuella svenska inkomsten till en årsinkomst som grund för smittbärappenningen.

Södermanlands läns allmänna försäkringskassa

Att bestämmelsen om lägsta ersättning föreslås försvinna har sannolikt mindre betydelse då hemmamakar och studerande får ett bättre försäkringskydd fr. o. m. 1986. För korttidsarbetande blir konsekvenserna betydligt större då inkomstbortfallet per dag kan bli förhållandevis kännbart. Förslaget kan därför ur deras synpunkt anses som mindre tillfredsställande.

Malmö allmänna försäkringskassa

Kassan anser att ett garantibelopp även fortsättningsvis bör finnas för den vars inkomst inte uppgår till minst 6 000 kr.

Jämtlands läns landsting

Enligt utredarens förslag skall ersättning inte utgå till personer med viss lägsta årsinkomst, dvs. i huvudsak tillfälliga ferievikarier. Det rör sig här om ett tämligen litet antal individer som under skolverier får ett tillfälligt arbete. För dessa personer är detta ofta årets enda inkomst, som används för förstärkning av studiemedel. Att undanta dessa personer från ersättning skulle drabba den enskilde individen orimligt hårt. Antalet feriearbetande som kan komma ifråga för avstängning enligt denna lagstiftning torde vara försumbart ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Paragrafen bör därför kompletteras så att smittbärappenning utgår för den avtalade anställningstiden som om personen hade varit sjukpenningberättigad i den aktuella anställningen.

Värmlands läns allmänna försäkringskassa

Kassan är tveksam till förslaget att utlänningar och utlandssvenskar skall få smittbärappenningen baserad på utlandsinkomsten och förespråkar i stället att den aktuella svenska ersättningen görs om till en årsinkomst.

Partiell smittbärappenning

Malmö allmänna försäkringskassa

I vissa fall behöver avstängningen från arbetet inte betyda att smittbärappenningen avstår från förvärvsarbete hela dagen. I sådana fall är det kommitténs mening att en halv smittbärappenning skall kunna utges efter prövning av

försäkringskassan. Mot denna bakgrund föreslår styrelsen, att smittbärrpenning skall kunna lämnas motsvarande både hel, tre fjärdedelar, halv och en fjärdedels sjukpenning.

Prop. 1988/89: 112
Bilaga 3

Jämtlands läns landsting

Eftersom man nu har en försöksverksamhet med sjukskrivning till 25 respektive 75 % inför en eventuell ändring av lagen om allmän försäkring, föreslås att man istället skriver "partiell smittbärrpenning" och med en hänvisning till lagen om allmän försäkring. I annat fall förutsätts att denna paragraf ändras i den mån denna ändring om partiell sjukskrivning genomföres i lagen om allmän försäkring.

Reglering av ersättning till föräldrar med smittförande barn

Försäkringskassaförbundet och Stockholms läns allmänna försäkringskassa

Förbundet och kassan anser att man i detta sammanhang inte beaktat det som anges som ett av huvudmotiven till att ersättningsrätten till smittbärrare inte inordnas inom lagen om allmän försäkring, nämligen att det delvis är frågan om olika personkretsar. Samma resonemang borde vara giltigt även när det gäller smittade barn. Förbundet och kassan är därför tveksamma till utredarens slutsats att det inte behövs någon särskild reglering i detta sammanhang.

Svenska Läkaresällskapet

Beträffande förslaget att föräldrar till barn med en allmänfarlig sjukdom ej skall få ersättning utöver föräldrapenningen, har Svenska Läkaresällskapet följande att anföra. Det är väl känt att nyfödda barn som smittats perinatalt kan bli långvariga utsöndrare av smittämnet, under mycket längre tid än 60 dagar. Frågan kan också bli aktuell vid fall av AIDS-sjuka barn. Det kan beträffande vissa infektioner vara ett starkt smittskyddsintresse att sådana barn ej vårdas tillsammans med andra. Givetvis skall den kommunala barnomsorgen söka en lämplig lösning för dessa barns tillsyn, men om en sådan lösning är att en av föräldrarna stannar hemma hos barnet under erforderlig tid bör ersättningsfrågan ej vara hindrande. Så kan förvisso vara fallet även beträffande t. ex. barn med astma eller allergier. Vad som särskiljer de smittbärrande barnen är smittskyddsintresset av att de ej vistas på daghem, familjedaghem o. dyl.

Västerviks kommun

Utredarens förslag att någon ytterligare ersättningsrätt till föräldrar vars barn drabbats av allmänfarlig sjukdom än den som gäller enligt allmänna försäkringen är ej lämpligt. Utredaren menar att det vid fall av allmänfarliga sjukdomar hos barn oftast går att ordna med barntillsyn i familjedaghem eller liknande. För oss som arbetar på fältet har det visat sig mycket

svårt att förmå familjedaghem eller liknande att ta hand om barn med allmänfarlig sjukdom. Därför bör ersättningsrätt jämlikt lagen om ersättning till smittbärare kunna utgå i ovan nämnda fall.

Prop. 1988/89: 112
Bilaga 3

Göteborgs kommun

Ersättning för vård av smittbärande barn över 60 dagar behöver lämnas i ett fåtal fall. Detta bör regleras i lagen så att ersättning kan betalas. Samhällskostnaden bedöms bli ringa. Frågan om långvarig smittsamhet kan bli aktuell vid fall av AIDS-sjuka barn.

Västmanlands läns och Södermanlands läns landsting

En svårbehandlad situation gäller barntillsynen för barn med långvariga kroniska sjukdomstillstånd innebärande smittbärande. Det gäller här främst barn med hepatit B eller salmonellos där den föreslagna begränsningen till 60 dagars rätt av föräldrapenning bör borttagas så att den nödvändiga längre tidens hemmavaro för någondera föräldrarna kan ersättas.

Synpunkter i övrigt på förslaget till ny lag om ersättning till smittbärare

Tidpunkt för inkomständring

Västerbottens läns allmänna försäkringskassa

Väntetiden 30 dagar vid ändring av den sjukpenninggrundande inkomsten vållar för närvarande många bekymmer för smittbärare. Även om det övervägs att sänka karenstiden till 14 dagar anser kassan att kompensationsmöjligheter måste finnas i dessa ärenden. Ibland beror ju fördröjda anmälningar inte enbart på försummelse från den enskildes sida.

6 § lagförslaget

Svenska kommunförbundet

Förbundet anser att 6 § i betänkandets lagförslag är oklar. Uttrycket "allmänna medel" måste förtydligas då uttrycket tolkats av försäkringskassan så att med "lön av allmänna medel" menas lön från anställning i stat eller kommun. Begreppet torde istället avse lön eller ersättning som utgår av statliga medel till följd av särskild författningsbestämmelse.

Resekostnadsersättning

Kopparbergs läns allmänna försäkringskassa

Enligt förslaget skall ersättning för resekostnader i samband med läkarvård, behandling hos distriktssköterska, lämnande av laboratorieprover m. m. kunna betalas ut även om myndighetsbeslut inte finns. Ersättning kan dock bara betalas ut för de sjukdomar som är aktuella enligt bestäm-

melserna i smittskyddslagen eller livsmedelslagen. För att underlätta för försäkringskassan bör man i dessa fall kunna kräva att vårdgivaren anger diagnos på intyg om sjukvård eller liknande handling. Dessutom bör en lättillgänglig förteckning över de sjukdomar som omfattas finnas på försäkringskassorna.

Prop. 1988/89:112
Bilaga 3

Sjukhusvårdsavdrag

Värmlands läns allmänna försäkringskassa

Av förslaget till smittskyddslag framgår att vid isolering på sjukhus enligt samma lagförslag är vården kostnadsfri för den smittade. Av förslaget till lag om ersättning till smittbärare framgår av 10 § att 3 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring skall ha motsvarande tillämpning vad beträffar smittbärrpenning. Denna hänvisning innebär att för dag då smittbäraren åtnjuter sjukhusvård skall smittbärrpenningen minskas enligt särskilda regler. Det vore kanske lämpligt att i detta sammanhang ange att bestämmelsen inte är tillämplig vid sagda sjukhusvård enligt förslaget till smittskyddslag.

Information och upplysning

Riksförsäkringsverket

I betänkandet (s. 97 f) betonas behovet av information och upplysning om smittsamma sjukdomar och smittskydd på olika plan, t. ex. på sjukhus och vårdcentraler till sjuka och smittbärare, till utlandsresenärer genom resebyråerna samt annan mer generell information till allmänheten. Riksförsäkringsverket anser att det finns anledning att i detta sammanhang peka på behovet att samordna den medicinska informationen med information om såväl smittskyddslagen som bestämmelserna i lagen om ersättning till smittbärare. Verket är för sin del berett att i samarbete med andra berörda myndigheter utarbeta upplysningsmaterial beträffande ersättningen till smittbärare.

	<i>Sid.</i>
Regeringens proposition.	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag.	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 februari 1989. .	18
1 Inledning	18
2 Allmän motivering till en ny lag om ersättning till smittbärare ...	18
2.1 Tidigare och gällande rättsliga reglering.	18
2.2 Omfattningen och administrationen av ersättning till smittbärare.	21
2.3 Bakgrund till en ny lag om ersättning till smittbärare	22
2.4 Allmänt om ersättningsfrågans reglering	23
2.5 Särregleringen för de kroniska smittbärarna slopas	24
2.6 Lagstiftningens tillämpningsområde	25
2.7 Förutsättningar för smittbärappenning.	26
2.8 Beräkning av smittbärappenning	31
2.9 Resekostnadsersättning	35
2.10 Rehabiliteringsansvar.	36
2.11 Reglering av ersättning till föräldrar med smittförande barn.	37
2.12 Ytterligare frågor i samband med ersättningen	38
2.12.1 Sjukhusvårdsavdrag.	38
2.12.2 Handläggningsregler	39
3 Studiestöd.	41
4 Överhoppningsbar tid enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring m. m.	42
5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.	43
6 Lagtekniska följdändringar.	44
7 Kostnader	45
7.1 Lagen om ersättning till smittbärare	45
7.2 Administrativa kostnader	45
8 Upprättade lagförslag	46
9 Specialmotivering till förslaget till lag om ersättning till smittbärare	46
10 Hemställan.	51
11 Beslut.	51
Bilaga 1 Den särskilde utredarens sammanfattning av förslag till ny lag om ersättning till smittbärare i betänkandet (SOU 1985:37) Om smittskydd.	52
Bilaga 2 Den särskilde utredarens förslag till lag om ersättning till smittbärare	54
Bilaga 3 Sammanställning av remissyttranden över den särskilde utredarens betänkande (SOU 1985:37) Om smittskydd i fråga om ersättning till smittbärare.	56

